

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจะศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย โดยกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองจากพื้นที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) หมู่ที่ 2 ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างเดิมอีก 6 คน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและผลของการวิจัยจะแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ”

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย

“ธรณีพิบัติ”

สามารถแยกข้อมูลของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” ดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1 – 4.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ”

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. เพศ		
- ชาย	22	55.00
- หญิง	18	45.00
รวม	40	100.00
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 30 ปี	14	35.00
- 31-40 ปี	12	30.00
- 41-50 ปี	9	22.50
- 51 ปีขึ้นไป	5	12.50
รวม	40	100.00
3. ศาสนา		
- พุทธ	19	47.50
- อิสลาม	21	52.50
- คริสต์	-	
- อื่นๆ	-	
รวม	40	100.00
4. ภูมิลำเนาเดิม		
- คนในท้องถิ่น	25	62.50
- ย้ายมาจากที่อื่น	15	37.50
รวม	40	100.00
5. คิดจะย้ายถิ่นหรือไม่		
- ย้าย	5	12.50
- ไม่ย้าย	35	87.50
รวม	40	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
6. สมาชิกในครอบครัว		
- น้อยกว่า 3 คน	5	12.50
- 3-5 คน	29	72.50
- 5 คนขึ้นไป	6	15.00
รวม	40	100.00
7. การศึกษา		
- ประถมศึกษา	21	52.50
- มัธยมศึกษาตอนต้น	2	5.00
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	8	20.00
- ปริญญาตรี	6	15.00
- ปริญญาโท	1	2.50
- อื่นๆ (ปวส)	2	5.00
รวม	40	100.00
8. อาชีพหลัก		
- ประมง	17	42.50
- รับจ้าง	17	42.50
- เกษตรกรรม	1	2.50
- รับราชการ	3	7.50
- อื่นๆ	2	5.00
รวม	40	100.00
9. อาชีพเสริม		
- ประมง	2	5.00
- รับจ้าง	5	12.50
- เกษตรกรรม	3	7.50
- รับราชการ	-	-
- ไม่มีอาชีพเสริม	30	75.00
รวม	40	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
10. รายได้หลักของครอบครัว/เดือน		
- น้อยกว่า 5,000 บาท	13	32.50
- 5,001 - 10,000 บาท	19	47.50
- 10,001 – 15,000 บาท	7	17.50
- มากกว่า 15,000 บาท	1	2.50
รวม	40	100.00
11. รายได้เสริม/พิเศษของครอบครัว/เดือน		
- น้อยกว่า 5,000 บาท	8	20.00
- 5,001 - 10,000 บาท	1	2.50
- 10,001 – 15,000 บาท	1	2.50
- มากกว่า 15,000 บาท	-	-
- ไม่มีรายได้เสริม	30	75.00
รวม	40	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.00 ส่วนเพศหญิง ร้อยละ 45.00 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 35.00 รองลงมาอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 30.00 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 22.50 และอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12.50 ในส่วนของการนับถือศาสนาพบว่าส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 52.50 และศาสนาพุทธ ร้อยละ 47.50 และจากการสัมภาษณ์ถึงภูมิลำเนาเดิมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่น ร้อยละ 62.50 ส่วนที่ย้ายมาจากที่อื่น ร้อยละ 37.50

และจากการสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในประเด็นคิดจะย้ายถิ่นหรือไม่ พบว่าส่วนใหญ่ไม่คิดจะย้ายถิ่นฐานไปไหนถึง ร้อยละ 87.50 ส่วนคิดจะย้ายมีเพียง ร้อยละ 12.50 และในการสัมภาษณ์ประเด็นคิดจะย้ายถิ่นหรือไม่ ผู้วิจัยได้ให้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ตอบเหตุผลด้วยนั้น จากการสัมภาษณ์พบว่าเหตุผลในการคิดจะย้ายถิ่นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย คือ เป็นเพราะที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้ทะเลมาก โดยชุมชนห่างจากทะเลประมาณ 200 เมตร จึงมีความเสี่ยงหากเกิดคลื่น

สินามิอีก และรองลงมาคือไม่เคยมีถิ่นฐานประจำอยู่ที่นี้ เพียงแค่มาทำงานในพื้นที่เท่านั้น ส่วนเหตุผลของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.50 ที่ไม่คิดย้ายถิ่น เพราะอยู่ที่นี้มาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย มีครอบครัวและสร้างหลักปักฐานอยู่ที่นี้ ทำมาหากินได้สะดวกมีอาชีพอยู่แล้ว จำเป็นต้องทำงานในพื้นที่ถึงแม้จะเคยเกิดคลื่นสินามิมาก่อนและกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย แต่ก็ปัจจุบันมีการติดตั้งระบบเตือนภัยและได้เรียนรู้คลื่นสินามิมากขึ้นจึงทำให้มั่นใจในความปลอดภัยระดับหนึ่ง

สำหรับสมาชิกในครอบครัว พบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน คิดเป็น ร้อยละ 72.50 รองลงมา 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 15.00 และน้อยกว่า 3 คน ร้อยละ 12.50 ส่วนการศึกษาของประชาชนกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า ส่วนใหญ่จบในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.50 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 20.00 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 15.00 ระดับมัธยมศึกษาและอื่นๆ (ปวส.) ร้อยละ 5.00 ส่วนระดับปริญญาโท ร้อยละ 2.50 จากการสัมภาษณ์การประกอบอาชีพของประชาชนกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพประมง ร้อยละ 42.50 เท่ากับอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 42.50 รองลงมา รับราชการ ร้อยละ 7.50 อาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 2.50 และอื่นๆ ร้อยละ 5.00 สำหรับอาชีพเสริมพบว่าส่วนใหญ่ไม่ได้ทำอาชีพเสริมถึง ร้อยละ 75.00 รองลงมา เป็นการรับจ้าง ร้อยละ 12.50 เกษตรกรรม ร้อยละ 7.50 และประมง ร้อยละ 5.00 และจากการสัมภาษณ์ถึงรายได้หลักของครอบครัว/เดือนพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้หลักอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 47.50 รองลงมาน้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 32.50 และ 10,001-15,000 บาท/เดือน ร้อยละ 17.50 และมากกว่า 15,000 บาท/เดือน ร้อยละ 2.5 ส่วนรายได้เสริมพบว่าส่วนใหญ่ไม่มีรายได้เสริมถึง ร้อยละ 75.00 รองลงมามีรายได้เสริมน้อยกว่า 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 20.00 ส่วน 5,001-10,000 บาท/เดือน และ 10,001-15,000 บาท/เดือนอยู่ที่ ร้อยละ 2.50 เท่ากัน

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย (คลื่นสินามิ)

นอกจากข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย (คลื่นสินามิ) ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่บ้านทับเหนือ หาดประพาส หมู่ที่ 2 ตำบลกำแพงน อำเภอดุสิต จังหวัดระนอง โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.2.1 ความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย (คลื่นสินามิ) ในอดีต

ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ตอบว่า ในอดีตไม่เคยรู้จักคลื่นสินามิและไม่มีความรู้มาก่อน และไม่คิดว่าจะเป็นภัยธรรมชาติที่จะมีความรุนแรงมากขนาดนี้ ไม่คิดว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้น และไม่อยากให้เกิดขึ้นอีก และเป็นสิ่งที่ชุมชนไม่เคยสัมผัสมาก่อนจึงเกิดความสูญเสียมาก รู้สึกกลัว

และเสียใจมากกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ต้องสูญเสียทุกอย่างทั้งมนุษย์ สัตว์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2.2 ความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย (คลื่นสึนามิ) ในปัจจุบัน
 ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ตอบว่า ก่อนเหตุการณ์คลื่นสึนามิ รู้สึกสะดวกสบาย แม้รายได้ น้อย แต่ก็มีความสุขในการดำรงชีวิต ไม่มีความกังวล แต่ปัจจุบันต้องอยู่ด้วยความหวาดระแวงยังคงมีความรู้สึกเสียใจ สะเทือนใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และรู้สึกกลัวอยู่ แต่ต้องทำใจยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะมีอาชีพประมงและมีบ้านอยู่ที่นี่มานาน เวลาที่ออกทะเลเพื่อทำประมงเห็นคลื่นขนาดใหญ่ก็ยังรู้สึกกลัวและคิดอยู่เสมอว่าอาจจะเกิดได้อีก แต่จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาทำให้เกิดการเรียนรู้และทำให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิมากขึ้น และที่สำคัญต้องติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวจากสื่อต่างๆอยู่เสมอ และรู้สึกดีขึ้น มั่นใจมากขึ้นที่มีระบบสื่อสารการเตือนภัยภายในหมู่บ้าน

1.2.3 ความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย (คลื่นสึนามิ) ในอนาคต
 ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ตอบว่า ในอนาคตก็คิดว่ามีโอกาสที่จะเกิดคลื่นสึนามิขึ้นได้อีก แต่ไม่ทราบว่าจะเมื่อไหร่ คิดว่าคงยังรู้สึกกลัวอยู่และคงไม่สามารถลืมเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นได้ แต่จะดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท และควรหาทางป้องกัน เรียนรู้ เตรียมความพร้อมอยู่เสมอ รวมถึงอยากให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และรับรู้กับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตด้วย

1.3 สื่อที่ประชาชนเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและธรณีพิบัติภัย (คลื่นสึนามิ)

1.3.1 สื่อที่เปิดรับ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่บ้านทับเหนือ ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง จำนวน 40 คน พบว่า ทั้งหมดมีการเปิดรับสื่อเพื่อใช้ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ โดยสื่อที่ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่เปิดรับ ได้แก่ โทรทัศน์ รองลงมาเป็นวิทยุ และสื่อบุคคล รวมถึงบางส่วนก็ติดตามข่าวสารจากหนังสือพิมพ์

โดยเหตุผลที่ประชาชนส่วนใหญ่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ จะรายงานข่าวเกี่ยวกับการเกิดแผ่นดินไหวอยู่บ่อยๆ และต่อเนื่อง และเป็นสื่อที่มีประจำเกือบทุกบ้าน และดูโทรทัศน์เป็นปกติกันอยู่แล้ว ส่วนเหตุผลในการเปิดรับสื่อวิทยุ ก็เนื่องจากมีความสะดวก สามารถทำงานอื่นไปได้หรือเวลาออกทะเลก็สามารถติดตามข่าวได้ ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล จะเป็นไปในลักษณะ การโทรศัพท์มาแจ้งเกี่ยวกับข่าวเกี่ยวกับการเกิดแผ่นดินไหว เช่น เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนหรือญาติ

1.3.2 ความถี่ในการเปิดรับ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่บ้านทับเหนือ ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง จำนวน 40 คน พบว่าทั้งหมดเปิดรับสื่อในการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิเป็นประจำทุกวัน และบางส่วนก็บอกว่าต้องติดตามตลอดทั้ง 24 ชั่วโมง โดยให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า เมื่อก่อนจะดูละครหรือรายการอื่นๆเป็นหลัก แต่ปัจจุบันติดตามรายการข่าวเป็นหลัก เพราะเมื่อเกิดแผ่นดินไหวหรือภัยธรรมชาติก็จะมีกรรายงานข่าวทันที และหลังจากที่ได้เคยเกิดเหตุการณ์สึนามิในพื้นที่แล้ว และปัจจุบันก็ยังมีความเสี่ยงแผ่นดินไหวเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จึงจำเป็นจะต้องติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากยังมีความหวาดกลัวและหวาดระแวงว่าจะเกิดขึ้นอีก และที่สำคัญจะทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น เพราะหากเกิดเหตุการณ์ขึ้น การติดตามข่าวสารก็จะทำให้ทราบข้อมูลก่อนล่วงหน้า และจะสามารถเตรียมการอพยพได้อย่างทันท่วงที

1.4 ความรู้เกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย (คลื่นสึนามิ)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ จังหวัดระนอง เกี่ยวกับความรู้เรื่องแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่า การเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวและส่งผลให้เกิดคลื่นสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 นั้น สร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวง ประเทศไทยไม่เคยเกิดและไม่เคยรู้จักคลื่นสึนามิมาก่อน แต่หลังจากเหตุการณ์ผ่านไปทำให้รู้จักมากขึ้น ผู้วิจัยจึงอยากจะทราบว่าประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิที่บ้านทับเหนือ หาดประพาส อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนองมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิมากน้อยแค่ไหน เพราะจะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยสำหรับประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยเอง

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลความรู้เรื่องคลื่นสึนามิ

ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. คลื่นสึนามิอาจเกิดจากแผ่นดินไหว ภูเขาไฟใต้ทะเล ระเบิดออกกาทดกในมหาสมุทร	34	85.00	6	15.00
2. หากเกิดแผ่นดินไหวจะทำให้เกิดคลื่นสึนามิทุกครั้ง	1	2.50	39	97.50
3. พื้นที่ใดที่เคยเกิดคลื่นสึนามิแล้วจะไม่เกิดซ้ำอีก	2	5.00	38	95.00
4. คลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่วิ่งด้วยความเร็วสูง และเมื่อขึ้น ฝั่งคลื่นอาจสูงมากกว่า 10 เมตร	34	85.00	6	15.00
5. คลื่นสึนามิมักจะเป็นลูกขนาดใหญ่ครั้งเดียว	4	10.00	36	90.00
6. เราสามารถรู้ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดแผ่นดินไหวขึ้นเมื่อไหร่ ที่ไหน	7	17.50	33	82.50
7. เราสามารถรู้ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดคลื่นสึนามิขึ้นเมื่อไหร่ ที่ไหน	14	35.00	26	65.00
8. หากเห็นน้ำทะเลลดลงผิดปกติ เป็นสัญญาณว่าจะเกิด คลื่นสึนามิตามมา	36	90.00	4	10.00
9. หากเกิดคลื่นสึนามิ ท่านไม่ควรหลบอยู่ในรถยนต์ เนื่องจากคลื่นสามารถพัดพารถยนต์ไปได้	35	87.50	5	12.50
10. หากเรืออยู่ชายฝั่งตอนเกิดคลื่นสึนามิให้รีบนำเรือ เข้าฝั่งและรีบหนีทันที	23	57.50	17	42.50

จากตารางที่ 4.2 เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิ ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 82.50 รู้ว่าเราไม่สามารถบอกได้หรือทำนายได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดแผ่นดินไหวขึ้นเมื่อไหร่ที่ไหน

2. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.00 รู้ว่าคลื่นสึนามิอาจเกิดจากแผ่นดินไหว ภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด หรือออกกาทดกในมหาสมุทร

3. ประชาชนส่วนใหญ่ถึง ร้อยละ 97.50 รู้ว่าหากเกิดแผ่นดินไหวแล้วก็ไม่จำเป็นต้องเกิดสึนามิทุกครั้งไป และร้อยละ 95.00 รู้ว่าพื้นที่ใดที่เคยเกิดสึนามิแล้ว ก็มีโอกาที่จะเกิดซ้ำได้อีก

4. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 85.00 รู้จักคลื่นสึนามิว่าเป็นคลื่นที่วิ่งด้วยความเร็วสูง และเมื่อขึ้นฝั่งอาจสูงมากกว่า 10 เมตร และร้อยละ 90.00 รู้ว่าคลื่นสึนามิมักจะไม่ได้มาเป็นลูกขนาดใหญ่อะไรครั้งเดียว แต่มาได้ครั้งละหลายๆ ลูก

5. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.00 รู้ว่าหากเห็นน้ำทะเลลดลงผิดปกติ นั้นหมายความว่า เป็นสัญญาณว่าจะเกิดคลื่นสึนามิตามมา

6. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 87.50 รู้ว่าหากเกิดคลื่นสึนามิก็ไม่ควรที่จะหลบอยู่ในรถยนต์เนื่องจากคลื่นสามารถพัดพารถยนต์ไปได้

7. ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.00 ตอบว่า เราไม่สามารถรู้ได้ล่วงหน้าว่าจะเกิดคลื่นสึนามิขึ้นเมื่อไหร่ที่ไหน ในขณะที่ ร้อยละ 35.00 ตอบว่าเราสามารถรู้ได้ ซึ่งในประเด็นนี้นั้น จะเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้อาจริงแล้ว หากเกิดแผ่นดินไหวขึ้น และรู้ว่าเกิดที่ไหน ขนาดเท่าไร เราก็สามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่ามีโอกาสจะเกิดคลื่นสึนามิหรือไม่ ในทิศทางใด

8. ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.50 ตอบว่าหากเรืออยู่ชายฝั่งตอนเกิดคลื่นสึนามิให้รีบนำเรือเข้าฝั่งและรีบหนีทันที และร้อยละ 42.50 ตอบว่าไม่ใช่ ซึ่งจริงแล้วข้อควรปฏิบัติก็คือ หากเรืออยู่ฝั่งตอนเกิดคลื่นสึนามินั้น ควรรีบนำเรือมุ่งหน้าออกสู่ทะเล จะปลอดภัยกว่า เพราะเมื่อใกล้ฝั่งคลื่นจะสูงสามารถพัดเรือล่มได้

กล่าวโดยสรุปในการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำแพง อำเภอสวรรคต จังหวัดระนองเกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 79.00 มีความรู้เกี่ยวกับคลื่นสึนามิ รู้ว่าคลื่นสึนามิเกิดจากสาเหตุอะไร ลักษณะเป็นอย่างไร และควรปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่อเกิดคลื่นสึนามิ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำแพง อำเภอสุดทราย จังหวัดระนอง สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ตามตารางที่ 4.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 การรับรู้ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ประเด็น	รู้		ไม่รู้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. ในหมู่บ้านของท่านมีการติดตั้งหอเตือนภัยสีนามิประจำหมู่บ้านอย่างน้อย 1 หอ	40	100.00	-	-
2. พื้นที่ชายหาดและในหมู่บ้านของท่านมีการติดตั้งป้ายเตือนภัย และป้ายบอกเส้นทางหนีภัยสีนามิ	37	92.50	3	7.50
3. หากเกิดคลื่นสีนามิเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยในหมู่บ้านจะดังขึ้น	39	97.50	1	2.50
4. หลังเสียงสัญญาณไซเรндังขึ้นจะมีการเสียงพูดประกาศให้อพยพหนีภัย	40	100.00	-	-
5. ในหมู่บ้านของท่านมีเส้นทางอพยพหนีภัยสีนามิประจำหมู่บ้าน	38	95.00	2	5.00
6. มีการซ้อมอพยพหนีภัยสีนามิอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	38	95.00	2	5.00
7. ท่านรู้ว่าจุดปลอดภัยของหมู่บ้านอยู่ที่ไหนหากเกิดคลื่นสีนามิ	39	97.50	1	2.50
8. หากไม่เกิดคลื่นสีนามิจะมีเสียงสัญญาณดังขึ้นและเสียงพูดประกาศยกเลิกการเตือนภัยจากหอเตือนภัยตามมา	36	90.00	4	10.00

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็น	รู้		ไม่รู้	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
9. จุดสีเขียวที่อยู่ริมขวาด้านล่างทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 หมายถึงสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นสัญญาณการเตือนภัยสึนามิ อย่างหนึ่ง	17	42.50	23	57.50
10. หากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นจะมีการประกาศข่าวให้ทราบทาง โทรทัศน์หรือวิทยุก่อนล่วงหน้า	28	70.00	12	30.00

จากตารางที่ 4.3 เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย”ธรณีพิบัติ” ที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า ประชาชนทั้งหมด คือร้อยละ 100.00 มีการรับรู้ ในหมู่บ้านมีการติดตั้งหอเตือนภัยประจำหมู่บ้านอย่างน้อย 1 หอ และมีการรับรู้ถึงเสียงสัญญาณไซเรนดังขึ้น จะมีการเสียงพูดประกาศให้อพยพหนีภัย ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.50 รับรู้ว่าพื้นที่ชายหาด และในหมู่บ้านมีการติดตั้งป้ายเตือนภัยและป้ายบอกเส้นทางหนีภัยสึนามิ และหากเกิดคลื่นสึนามิ เสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยในหมู่บ้านจะดังขึ้น ส่วนใหญ่มีการรับรู้ ร้อยละ 97.50

ประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้ในหมู่บ้านมีเส้นทางอพยพประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 95.00 รวมถึงส่วนใหญ่ทราบว่าจะมีการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ร้อยละ 95.00 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.50 มีการรับรู้จุดปลอดภัยของหมู่บ้านตั้งอยู่ที่ไหน หากเกิดคลื่นสึนามิ และพบว่าส่วนใหญ่มีการรับรู้ ว่าหากไม่เกิดคลื่นสึนามิจะมีเสียงสัญญาณดังขึ้นและเสียงพูดประกาศยกเลิกเตือนภัยจากหอเตือนภัยตามมาถึงร้อยละ 90.00

ส่วนประเด็นจุดสีเขียวที่มีการแสดงอยู่ริมขวาด้านล่างทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 หมายถึงสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นสัญญาณการเตือนภัยสึนามิอย่างหนึ่ง ในประเด็นนี้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการรับรู้ร้อยละ 57.50 และมีการรับรู้ร้อยละ 42.50 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประชาชน บอกเหตุผลว่าเคยเห็นแต่ไม่รู้ว่าป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเตือนภัยเช่นกัน และบางคนก็ตอบว่าไม่เคยสังเกตสัญลักษณ์ดังกล่าว และประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ร้อยละ 70.00 ว่าหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นจะมีการประกาศข่าวให้ทราบทางโทรทัศน์หรือวิทยุก่อนล่วงหน้า

กล่าวโดยสรุป ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” ที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง มีการรับรู้เกี่ยวกับระบบการสื่อสารการเตือนภัย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระยองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระยอง สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ตามตารางที่ 4.4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระยองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
1. หอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ	27	67.50	13	32.50
2. ท่านเข้าใจความหมายและสัญลักษณ์ของป้ายต่างๆ ที่ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ	37	97.50	3	2.50
3. หากท่านได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัย หมายความว่าเกิดคลื่นสึนามิให้รีบอพยพทันที	30	75.00	10	25.00
4. หากท่านซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิจนเข้าใจแล้วครั้งต่อไปท่านไม่ต้องซ้อมอีกก็ได้	7	17.50	33	82.50
5. หลังสัญญาณไซเรндังและประกาศให้ท่านอพยพหนีภัย ท่านอพยพไปยังจุดปลอดภัยแล้ว รู้สึกครึ่งหนึ่งเห็นว่าไม่มีคลื่นสึนามิท่านก็จะกลับลงมายังหมู่บ้านทันที	15	37.50	25	62.50
6. ป้ายเตือนภัยที่ติดตั้งในหมู่บ้านของท่านเป็นป้ายที่บอกให้ทราบว่าสถานที่นี้เคยเกิดสึนามิมาก่อน	39	97.50	1	2.50

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)	(%)	(คน)	(%)
7. ท่านสามารถบอกเส้นทางอพยพหนีภัยในหมู่บ้านให้คนในครอบครัวหรือนักท่องเที่ยวหรือผู้อื่นได้หากเกิดคลื่นสึนามิ	38	95.00	2	5.00
8. หากเตือนภัยแล้วไม่เกิดคลื่นสึนามิครั้งต่อไปท่านจะไม่เชื่อการเตือนภัยอีก	7	17.50	33	82.50
9. หากจุดสีเขียวมุมขวาด้านล่างทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เปลี่ยนเป็นสีแดง หมายถึงกำลังจะเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง	17	42.50	23	57.50
10. หากโทรทัศน์หรือวิทยุประกาศว่าเกี่ยวกับแผ่นดินไหว ท่านจะอพยพทันที	8	20.00	32	80.00

จากตารางที่ 4.4 เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย”ธรณีพิบัติ” ที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.50 เข้าใจความหมายและสัญลักษณ์ของป้ายต่างๆที่ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ และเข้าใจว่าป้ายเตือนภัยที่ติดตั้งในหมู่บ้านเป็นป้ายที่บอกให้ทราบว่าสถานที่นี้เคยเกิดคลื่นสึนามิมามาก่อน รองลงมาประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.00 มีความเข้าใจสามารถบอกเส้นทางอพยพหนีภัยในหมู่บ้านให้คนในครอบครัวหรือนักท่องเที่ยวหรือผู้อื่นได้หากเกิดคลื่นสึนามิ

ประชาชนร้อยละ 82.50 มีความเข้าใจเกี่ยวกับการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิว่า ถึงแม้จะซ้อมหลายครั้งจนเข้าใจแล้ว แต่เมื่อมีการซ้อมอพยพหนีภัยก็ยังคงต้องเข้าร่วมการซ้อมทุกครั้ง เพื่อความไม่ประมาท และมีความเข้าใจหากเตือนภัยแล้วไม่เกิดคลื่นสึนามิครั้งต่อไปยังจะต้องเชื่อการเตือนภัยเอาไว้ก่อน ถึงแม้ว่าเตือนแล้วบางครั้งอาจจะไม่เกิดก็ตาม

ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.00 มีความเข้าใจว่าหากได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยก็หมายความว่า จะเกิดคลื่นสึนามิในอีกไม่ช้าให้รีบอพยพทันที และร้อยละ 67.50

เข้าใจว่า หอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ ในอนาคต แต่ปัจจุบันจะใช้สำหรับการเตือนภัยสึนามิก่อน

ส่วนประเด็นหลังสัญญาณไซเรนดังและประกาศให้ท่านอพยพหนีภัย ท่านอพยพไปยังจุดปลอดภัยแล้วรอสักครู่หนึ่งเห็นว่าไม่มีคลื่นสึนามิต่านก็จะกลับยังหมู่บ้านทันที ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ใช่วัยละ 62.50 และใช่วัยละ 37.50 จากประเด็นนี้จะเห็นว่าประชาชนที่เข้าใจอยู่ในสัดส่วนที่ไม่สูงมาก และอาจต้องแนะนำให้ประชาชนทุกคนเข้าใจเหมือนกันว่า ในการอพยพไปยังจุดปลอดภัยนั้นจะต้องรอนกว่าจะมีการประกาศจากหอเตือนภัยอีกครั้งว่าปลอดภัยแล้วจึงจะกลับมายังหมู่บ้านได้

ประชาชนวัยละ 57.50 ซึ่งเกินครึ่งของกลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาด้านล่างทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ซึ่งหากจุดสีเขียวเปลี่ยนเป็นสีแดง หมายถึง กำลังจะเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนประชาชนที่เข้าใจพบว่า มีเพียงวัยละ 42.50 เท่านั้น และประชาชนวัยละ 80.00 มีความเข้าใจว่าหากโทรทัศน์หรือวิทยุประกาศข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหวก็ไม่จำเป็นต้องอพยพในทันที แต่จะต้องติดตามข่าวอย่างใกล้ชิดก่อนว่า จะมีโอกาสเกิดคลื่นสึนามิหรือไม่ ที่ไหน อย่างไร

กล่าวโดยสรุป ประชาชนส่วนใหญ่วัยละ 78.25 ในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” ที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เปิดโอกาสให้ผู้ประสพภัยได้แสดงความคิดเห็นในระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย โดยกำหนดเป็นประเด็นเอาไว้ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พูดคุยสามารถสรุปผลความคิดเห็นของผู้ประสพภัยในประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

4.1 หอเตือนภัย

4.1.1 จำนวน ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ วัยละ 87.00 เห็นว่าหอเตือนภัยจำนวน 1 หอที่ติดตั้ง ณ บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) มีความเหมาะสมแล้ว หอเตือนภัยก็มีความแข็งแรงทนทาน แต่สัญญาณไซเรนที่เปิดเมื่อต้องเตือนภัยนั้นเบาเกินไปดังไม่ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัยทั้งหมดที่พื้นที่มีความยาวตั้งแต่ต้นหาดจนถึงท้ายหาด ประมาณ 2 กิโลเมตร พื้นที่ที่อยู่ไกลออกไปอาจไม่ได้ยินเสียงชัดเจน

4.1.2 เสียงสัญญาณ ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 มีความเห็นว่า เสียงสัญญาณเตือนภัยจากหอเตือนภัยเสียงเบาเกินไป และในการส่งเสียงสัญญาณไซเรนเตือนแต่ละครั้งสั้นจนเกินไป อยากให้นานประมาณ 3-5 นาที โดยเฉพาะจุดที่ห่างไกลออกไปเสียงก็จะเบามาก เช่น เวลาที่อพยพไปยังจุดปลอดภัยแล้ว หากไม่เกิดคลื่นสึนามิ ก็จะต้องรอประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อนจึงจะกลับไปยังหมู่บ้านได้ แต่เมื่อไปอยู่ ณ จุดปลอดภัยแล้วจะไม่ได้ยินเสียงพูดประกาศจากหอเตือนภัยเพราะเสียงเบา รวมถึงเสียงพูดประกาศเตือน 5 ภาษาที่ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยอยากให้พูดเร็วไวมากกว่านี้

4.1.3 จุดที่ติดตั้ง ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.00 มีความเห็นว่า มีความเหมาะสมแล้ว เพราะหอเตือนภัยตั้งอยู่ใกล้กับชุมชน

4.2 ป้ายเตือนภัย

4.2.1 จำนวน ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ร้อยละ 93.00 เห็นว่าป้ายเตือนภัยมีจำนวนที่เหมาะสมกับพื้นที่แล้ว

4.2.2 การสื่อความหมายของป้าย ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ร้อยละ 90.00 เห็นว่าการสื่อความหมายของป้ายที่ติดตั้งในพื้นที่ที่มีความชัดเจน เข้าใจได้ง่าย นักท่องเที่ยวก็สามารถสังเกตรายละเอียดจากป้ายเตือนภัยต่างๆ ได้

4.2.3 จุดที่ติดตั้ง ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.00 เห็นว่า จุดที่มีการติดตั้งป้ายเตือนภัยมีความเหมาะสมดีแล้ว สามารถมองเห็นได้ชัดเจน แต่มีบางจุดที่การติดตั้งป้ายไม่เหมาะสม ได้แก่ จุดที่ติดตั้งในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นป้ายให้อพยพหนีภัย แต่ถูกครุฑที่ขึ้นป้ายกลับชี้ไปทางลำคลอง ซึ่งถือว่าไม่เหมาะสม อาจทำให้นักท่องเที่ยวหรือประชาชนเกิดความเข้าใจผิดและสับสนได้

4.3 การซ้อมอพยพหนีภัย

4.3.1 ความถี่ในการซ้อม ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ร้อยละ 92.50 เห็นว่า การซ้อมระบบการเตือนภัยและอพยพหนีภัยสัปดาห์น้อยเกินไป น่าจะซ้อมอย่างน้อยปีละ 2-3 ครั้ง (ปี 2550 และปี 2551 ซ้อมปีละ 1 ครั้ง) เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยได้เกิดความมั่นใจในระบบการสื่อสารการเตือนภัย และทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ และไม่อยู่ในความประมาท

4.3.2 ความเหมาะสมของเส้นทาง/ระยะทาง ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ร้อยละ 97.50 เห็นว่า เส้นทางอพยพหนีภัยของบ้านทับเหนือ หาดประพาสมีความไม่เหมาะสมและมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย เนื่องจากเส้นทางที่ใช้อพยพมีระยะทางที่ไกลเกินไป โดยมีระยะทางจากชุมชนไปยังจุดปลอดภัยประมาณ 2 กิโลเมตร และเส้นทางไม่ได้ขึ้นไปสู่ที่สูง

แต่เป็นเส้นทางราบที่ขนานไปกับทะเลทั้งเกือบ 2 กิโลเมตร จึงทำให้เกิดความเสี่ยงอาจจะทำให้อพยพไม่ทันเวลา และเป็นระยะที่ไกลเกินไปสำหรับกลุ่มเด็ก ผู้หญิง และผู้สูงอายุ

4.3.3 ความเหมาะสมของจุดปลอดภัย ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.00 เห็นว่า จุดปลอดภัยของชุมชนไม่มีความเหมาะสมเนื่องจากต้องใช้ระยะทางที่ไกลเพื่อไปถึงจุดปลอดภัย ถึงแม้จุดปลอดภัยจะตั้งอยู่บนเขาสูงจากระดับน้ำทะเลก็ตาม แต่ก็มีความเสี่ยงจากระยะทางที่ไกลเกินไป และประชาชนอยากให้มีการสร้างอาคารเอาไว้หลบแดดหลบฝนที่จุดปลอดภัยของชุมชนด้วย ส่วนจุดปลอดภัยอีกหนึ่งจุดที่ตั้งอยู่ภายในสถานีวิทยุทรัพยากรชายฝั่งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งตั้งอยู่ท้ายหาดถัดจากหมู่บ้านไปประมาณ 500 เมตร ซึ่งมีอาคารหลบภัยสึนามิโดยเฉพาะ และระยะทางก็ไม่ไกลจากชุมชน (ประมาณ 500 เมตร) ซึ่งมีความเสี่ยงน้อยกว่าเส้นทางอพยพหนีภัยของชุมชน แต่ประชาชนก็ไม่มั่นใจว่าหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นมาจริงๆ จะสามารถเข้าไปหลบภัยได้หรือไม่ เนื่องจากเป็นสถานที่ราชการ และมีรั้วกั้นระหว่างชุมชนกับสถานีวิทยุฯ

ในประเด็นของเส้นทางอพยพหนีภัยของบ้านทับเหนือ หากประชาชนได้มีการเสนอแนะและอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการก่อสร้างสะพาน ด้านหลังหมู่บ้าน โดยเป็นลักษณะสร้างสะพานข้ามคลองเพื่อไปเชื่อมกับหมู่ที่ 7 บ้านหาดทรายขาว ซึ่งใช้ระยะทางไม่ถึง 500 เมตร ซึ่งสามารถหนีภัยได้อย่างรวดเร็วและไม่มีความเสี่ยง

แต่ในการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิประจำปี 2551 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ทางสถานีวิทยุทรัพยากรชายฝั่งของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดระนอง ก็ได้กำหนดให้ใช้อาคารหลบภัยสึนามิภายในสถานีวิทยุฯ เป็นจุดปลอดภัยสำหรับชาวบ้านที่บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) แทนการใช้เส้นทางอพยพและจุดปลอดภัยเดิมที่มีระยะทางไกลและเสี่ยงมากเกินไป

4.4 การสื่อสารการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ

4.4.1 การนำเสนอข่าว จากการสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ในภาพรวมของสื่อโทรทัศน์และวิทยุ โดยไม่ได้ระบุไปที่ช่องใดช่องหนึ่งพบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 90.00 มีความคิดเห็นว่า หลังเหตุการณ์สึนามิเมื่อปี พ.ศ. 2547 โทรทัศน์และวิทยุ มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการเกิดแผ่นดินไหวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทราบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็ว เช่น หากมีการเกิดแผ่นดินไหวที่ค่อนข้างรุนแรงและอาจจะเกิดผลกระทบกับประเทศไทย ก็จะมีการนำเสนอข่าวที่รวดเร็ว มีการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินสถานการณ์ และติดตามนำเสนอข่าวจนกว่าสถานการณ์จะปกติ แต่อยากจะทำให้นำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และระมัดระวังในการนำเสนอข่าว เพราะสื่อ

โทรทัศน์และวิทยุ เป็นสื่อที่ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยเปิดรับมากที่สุด ดังนั้นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหวจึงมีความสำคัญและความละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมากกว่าพื้นที่อื่นๆ

4.4.2 การแจ้งเตือนภัย จากการสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการแจ้งเตือนภัย ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ในภาพรวมของสื่อโทรทัศน์และวิทยุส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.00 พบว่ามีความคิดเห็นว่าการแจ้งเตือนภัยของสื่อโทรทัศน์และวิทยุทำได้ดีและเหมาะสมแล้ว และอยากให้ทำอย่างต่อเนื่อง เพราะส่วนใหญ่จะติดตามข่าวจากโทรทัศน์และวิทยุเป็นหลัก

ตอนที่ 5 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกแกนนำหรือผู้นำชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนองที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย

ในเก็บข้อมูลในครั้งนี้ นอกจากสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คนแล้ว ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิม จำนวน 6 คน โดยคัดเลือกจากผู้ที่เป็นแกนนำหรือผู้นำชุมชนในพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ และครอบคลุมมากที่สุด ดังนี้ 1) นายสุทน เผือกผุด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2 บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) 2) นายวีระศักดิ์ มะเล็ก เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดระนอง 3) นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ ประธานกลุ่มทำอาหารทะเลแปรรูปบ้านทับเหนือ 4) นายदनยาสา มาโนช ผู้ประกอบ 5) นายอรรถ กิจการ ผู้ประกอบ 6) นายธีระยุทธ ทองประสม เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแหลมสน (หน่วยย่อยหาดประพาส)

5.1 นายสุทน เผือกผุด ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ม.2 บ้านทับเหนือ (หาดประพาส) จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง พบว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 19 กรกฎาคม พ.ศ.2551)

5.1.1 ข้อมูลทั่วไป นายสุทน เผือกผุด ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อายุ 51 ปี อยู่บ้านเลขที่ 333 หมู่ 2 ตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดระนอง ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนตำบลกำแพง อำเภอสหัสขันธ์ นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพหลักคือ การทำการเกษตร อาชีพเสริมคือ ประมง มีสมาชิกในครอบครัว 7 คน มีรายได้ของครอบครัวประมาณ 10,000 – 15,000 บาท

ผู้วิจัยได้สอบถามว่าหลังเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิแล้ว คิดจะย้ายถิ่นฐานหรือไม่ นายสุทน เผือกผุด กล่าวว่า “ตอนนี้ก็ไม่คิดจะย้ายถิ่นฐานไปไหนแล้ว ถึงแม้ว่าพี่และครอบครัวจะเคยโดนคลื่นสึนามิพัดถล่มมาก่อน เพราะเรามีบ้าน มีสวน มีอาชีพ และมีครอบครัวอยู่

ที่นี่ แล้วก็อยู่ด้วยกันมานาน คงไม่คิดจะย้ายไปที่ไหนแน่นอน แล้วอีกอย่าง ถ้าย้ายไปก็ไม่ว่าจะไปไหน อยู่ที่บ้านเราแหละดีที่สุด กลัวแต่ต้องระวังมากขึ้น เท่านั้นเอง”

5.1.2 ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) โดยนายสุทน ผีอกผุด ได้ตอบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับคลื่นสึนามิว่า “เมื่อก่อนนั้น ไม่เคยรู้จักเลย แล้วก็ไม่มีความรู้เกี่ยวกับคลื่นสึนามิมาก่อน แต่ในหลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้น ก็รู้สึกกลัว โดยเฉพาะเวลาที่จะต้องออกทะเล ทุกคนที่นี่ก็จะยังรู้สึกกลัวกันอยู่ ยิ่งถ้าเห็นคลื่นลูกใหญ่ๆ ด้วยแล้ว คิดว่าในอนาคตครั้งนี้อาจจะไม่มี แต่รุ่นลูกหลานอาจจะเกิดขึ้นอีกก็ได้”

5.1.3 สื่อที่เป็รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสื่อต่างๆ ที่ได้เป็รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ โดยนายสุทน ผีอกผุด ได้บอกว่า “ส่วนใหญ่จะดูข่าวจากทีวี เป็นประจำทุกวัน จะดูรายการต่างๆ แต่จะดูรายการข่าวเป็นหลัก เพราะเมื่อมีเหตุการณ์แผ่นดินไหวเกิดขึ้น ทีวีก็จะรายงานข่าวทันที ส่วนใหญ่ชาวบ้านที่นี่ก็ต้องดูกันทุกบ้าน ถ้าใครไม่รู้ข่าวก็จะบอกกัน บางทีก็จะมีญาติจากที่อื่น โทรมาบอกบ้าง ก็ทำให้รู้กันก่อน ถ้าไม่แน่ใจก็จะโทรถามที่อำเภอ”

5.1.4 ความรู้เรื่องสึนามิ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิในประเด็นต่างๆ เช่น สาเหตุการเกิด ลักษณะการเกิด วิธีปฏิบัติตัว เป็นต้น เพื่อที่จะประเมินว่ามีผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยนั้นมีความรู้มากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย

ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นายสุทน ผีอกผุด กล่าวว่า “เกี่ยวกับสึนามิหรือเมื่อก่อนก็ไม่รู้จักหรอก ไม่รู้เลยว่คืออะไร จะร้ายแรงขนาดไหน ที่เจอบ่อยก็แค่พายุ ฝนตกหนัก แต่แผ่นดินไหว สึนามินั้น ไม่ค่อยรู้จัก แต่พอเกิดเหตุการณ์ขึ้น ก็เลยรู้ว่า สึนามิคืออะไร เกิดแบบไหน เพราะอะไร แล้วเราจะต้องทำอะไร หนีอย่างไร ป้องกันยังไง ตอนนั้นรู้หมด”

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สอบถามความรู้เกี่ยวกับคลื่นสึนามิและแผ่นดินไหวในประเด็นต่างๆตามแบบสัมภาษณ์ โดยนายสุทนตอบว่า “รู้ว่าเวลาที่เกิดแผ่นดินไหวขึ้นก็ไม่จำเป็นต้องเกิดคลื่นสึนามิทุกครั้งไป ส่วนที่ที่เคยเกิดคลื่นสึนามิแล้วก็มีโอกาสที่จะเกิดซ้ำได้อีก และเรื่องของความสูงนั้น เมื่อคลื่นสึนามิขึ้นฝั่งคลื่นอาจจะสูงมากกว่า 10 เมตร แต่ที่หาดประพาสนี้คลื่นจะสูงประมาณ 4-5 เมตร แต่รู้ว่าสูงมากๆนี่ อาจจะเป็ 30 – 40 เมตรเลยก็ได้ แล้วก็เท่าที่เห็นนี้ คลื่นสึนามิไม่ได้มาเป็นคลื่นลูกใหญ่ลูกเดียว แต่จะซัดมาทีละหลายๆ ลูกเล็กบ้างใหญ่บ้าง”

เกี่ยวกับแผ่นดินไหว นายสุทน บอกว่า “การเกิดแผ่นดินไหวนั้น เราไม่อาจจะรู้ล่วงหน้าได้ สึนามิก็เช่นกัน เราก็ไม่รู้ว่าจะเกิดเมื่อไหร่ แต่รู้ว่าสึนามิเกิดจากแผ่นดินไหวและที่รู้ก็คือรู้ ถ้าเห็นน้ำทะเลลดลงอย่างผิดปกติ ก็เป็สัญญาณว่าจะเกิดคลื่นสึนามิตามมาแน่นอน

แล้วถ้าคลื่นสึนามิพัดมาไม่ควรหลบอยู่ในรถยนต์เพราะคลื่นสามารถพัดพาไปได้ และหากเรืออยู่ชายฝั่งตอนเกิดสึนามิก็ไม่ควรนำเรือเข้าฝั่ง แต่ให้รับน้ำหนักออกสู่ทะเล จะปลอดภัยกว่า เหมือนตอนที่เกิด หลายคนไม่รู้ก็นำเรือเข้าฝั่ง ปรากฏว่าโดยคลื่นซัดจนล่ม”

กล่าวโดยสรุป จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า นายสุทนมีความรู้เกี่ยวกับการเกิดแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิในระดับดีคือ สามารถตอบได้ถูก 8 จาก 10 ข้อ ส่วนข้อคำถามที่นายสุทนไม่รู้ก็คือ การเกิดคลื่นสึนามินั้นไม่ได้เกิดจากแผ่นดินไหวเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะเกิดจากภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด หรืออุกกาบาตตกในทะเลก็ได้ และอีกข้อคำถามคือ เราสามารถรู้ล่วงหน้าได้หรือไม่ว่าจะเกิดสึนามิเมื่อไหร่ ที่ไหน นายสุทนตอบว่า ไม่ใช่ ซึ่งจริงๆ แล้วถึงแม้ว่าเราไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดแผ่นดินไหว แต่เมื่อเกิดแล้ว เราอาจคาดการณ์ได้ว่า จะมีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่ ที่ไหน เพื่อที่เราจะสามารถเตือนภัยได้ทัน

5.1.5 การรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ นั้น นายสุทน เมื่อถูกผู้วิจัยได้ถามคำถามในประเด็นต่างๆ ว่า “รู้ครับว่าในหมู่บ้านมีหอเตือนภัยของหมู่บ้าน 1 หอ ตั้งอยู่กลางหมู่บ้านเลย แล้วก็ถ้าเกิดคลื่นสึนามิขึ้น ก็จะมีเสียงสัญญาณดังจากหอเตือนภัย พวกเราก็จะวิ่งกัน และจะมีเสียงคนพูดประกาศดังมาจากหอเตือนภัยหลังสัญญาณดังด้วย มีพูดหลายภาษาละ แต่บางทีก็ฟังไม่ค่อยชัดเจน แต่พอได้ยินเสียงสัญญาณก็จะวิ่งกันแล้ว ไปที่จุดปลอดภัยของหมู่บ้าน แล้วรอให้มีเสียงประกาศยกเลิกจึงค่อยกลับลงมา”

นายสุทน เมื่อถูกผู้วิจัย ยังได้ตอบด้วยว่า “ส่วนที่หาดก็จะมีป้ายเตือนภัยและป้ายบอกทางหนีภัยคลื่นสึนามิ ส่วนที่หมู่บ้านจะมีเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิประจำหมู่บ้านที่ได้กำหนดขึ้น รวมถึงจุดปลอดภัยของหมู่บ้าน ส่วนการซ้อมเจ้าหน้าที่ก็บอกว่าซ้อมประมาณปีละ 2 ครั้ง แต่ปีที่แล้วได้ซ้อมแค่ครั้งเดียว”

ส่วนเรื่องสัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 นายสุทนบอกว่า “อันนี้ก็ทราบครับ เพราะเคยดูทางโทรทัศน์ เคยบอกว่าเป็นการเตือนภัยอย่างหนึ่ง ให้คอยสังเกตดู ส่วนการประกาศข่าวนั้น เวลาที่เกิดแผ่นดินไหวก็จะมีเสียงให้ทราบทางโทรทัศน์และวิทยุอยู่แล้ว เราก็จะรู้ได้ก่อน”

กล่าวโดยสรุป ในประเด็นของการรับรู้เกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพบว่า นายสุทน เมื่อถูกผู้วิจัยมีการรับรู้ต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยร้อยละ 100

5.1.6 ความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจนั้นพบว่า นายสุทน เมื่อถูกผู้วิจัย มีความเข้าใจว่า ป้ายที่ติดตั้งในหมู่บ้านเป็นการบอกให้รู้ว่าสถานที่นั้นเคยเกิดคลื่นสึนามิมาก่อนและเข้าใจความหมายสัญลักษณ์ของป้ายที่ติดตั้งใน

พื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ สามารถที่จะบอกกับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้ และเข้าใจว่าหากได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยก็หมายความว่าอาจจะเกิดคลื่นสึนามิให้รีบอพยพทันที และยังเข้าใจว่า ถึงแม้จะซ้อมอพยพหลายครั้งจนรู้แล้ว ก็ยังคงต้องร่วมซ้อมอพยพทุกครั้งเมื่อมีการฝึกซ้อม เพื่อความไม่ประมาท

“ส่วนใหญ่ ชาวบ้านที่นี่เราก็จะเข้าใจเกี่ยวกับระบบเตือนภัย เพราะเจ้าหน้าที่ทางอำเภอก็จะมาบอกว่า หอเตือนภัยทำงานยังไง เสียงดังยังไง เราจะต้องเตรียมตัวและวิ่งไปทางไหน แล้วก็ซ้อมกันหลายครั้งแล้วก็จะรู้และเข้าใจว่าต้องทำยังไง” นายสุทนกล่าว

นายสุทน ยังเข้าใจว่า หลังสัญญาณไซเรндัง ประกาศให้อพยพหนีภัย และได้หนีภัยไปยังจุดปลอดภัยแล้วนั้น ก็จะต้องรอนกว่าจะมีการประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อนเท่านั้น จึงจะสามารถกลับไปยังพื้นที่ได้เพื่อความปลอดภัย และหากเตือนภัยแล้วแต่ไม่เกิดคลื่นสึนามิ ก็ยังต้องเชื่อและปฏิบัติตามขั้นตอนทุกครั้งอย่างเคร่งครัด เพื่อความไม่ประมาท รวมถึงมีความเข้าใจเกี่ยวกับสัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ว่า หากจุดสีเขียวเปลี่ยนเป็นจุดสีแดงเมื่อไหร่ ก็หมายความว่ากำลังเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง และหากโทรทัศน์หรือวิทยุมีการประกาศว่าเกี่ยวกับแผ่นดินไหว นายสุทนก็มีความเข้าใจว่า ยังไม่ต้องอพยพในทันที แต่ต้องติดตามสถานการณ์ดูก่อนว่ามีโอกาสเกิดคลื่นสึนามิหรือไม่

“คิดว่าที่เรารู้และเข้าใจนั้น เพราะหนึ่งเราเคยประสบกับคลื่นยักษ์กันมาก่อน บางทีมันก็เรียนรู้เองโดยอัตโนมัติ บางทีก็รู้จากข่าว รู้จากเจ้าหน้าที่ คือถ้าเข้าใจก็ไม่ต้องคอยมาจำว่าขั้นตอนนี้ต้องทำอะไร ขั้นตอนนั้นต้องทำอะไร แต่จะเป็นไปเองตามธรรมชาติ เพราะเราเรียนรู้มาแล้ว แต่คิดว่าถึงจะเข้าใจดี แต่ก็ต้องซ้อมทุกครั้งเวลาที่มีการซ้อมหนีภัย” นายสุทน กล่าว

กล่าวโดยสรุป ในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยพบว่า นายสุทนมีความเข้าใจถึง ร้อยละ 90.00 ถือว่าอยู่ในระดับที่สูง แต่ก็อาจจะมีเข้าใจไม่เข้าใจในบางข้อความถามที่ว่า หอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยคลื่นสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ นั้นนายสุทน ตอบว่า ไม่ใช่ ซึ่งจริงๆแล้ววัตถุประสงค์ของการติดตั้งหอเตือนภัยของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาตินั้นก็เพื่อจะใช้เตือนภัยธรรมชาติต่างๆ แต่เบื้องต้นจะใช้เตือนคลื่นสึนามิก่อน

5.1.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนายสุทน เพื่อกุศ เกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ได้แก่ หอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย การซ้อมอพยพหนีภัย และการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ นั้น นายสุทน เพื่อกุศ ได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

1) หอเตือนภัย นายสุทน เผือกผุด แสดงความคิดเห็นว่า “จำนวนหอเตือนภัย 1 หอที่ตั้งอยู่ก็คิดว่าพอแล้ว แต่เสียงสัญญาณยังเบาเกินไป ทำให้ได้ยินเสียงไม่ชัดเจน โดยเฉพาะเสียงตอนที่พูดประกาศให้อพยพหนีภัย ส่วนจุดที่มีการติดตั้งก็คิดว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากอยู่ในหมู่บ้าน แต่ก็อยากจะฝากให้เจ้าหน้าที่มาดูแลบ่อยๆ เพราะอุปกรณ์ เช่น ลำโพงเสา อยู่ใกล้น้ำเต็ม อาจเป็นสนิมได้ และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเตือนภัย”

2) ป้ายเตือนภัย นายสุทน เผือกผุด แสดงความคิดเห็นว่า “ป้ายที่ติดตั้งในหมู่บ้านและชายหาดมีจำนวนพอแล้ว และภาพหรือสัญลักษณ์ในป้ายก็เข้าใจง่าย ชาวบ้านหรือนักท่องเที่ยวที่มาก็สามารถรู้ได้ทันทีว่า ที่นี้เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ป้ายชี้บอกว่าหากเกิดเหตุจะต้องอพยพไปทางไหน ก็ชัดเจนดี ส่วนจุดที่ติดตั้งก็เหมาะสมดีแล้ว เห็นชัดดี”

3) การซ้อมอพยพหนีภัย นายสุทน เผือกผุด แสดงความคิดเห็นว่า “อยากให้ซ้อมปีละ 1 ครั้ง ส่วนปัญหาของที่นี่ก็คือเส้นทางอพยพที่ไม่ปลอดภัยและเสี่ยงอันตราย เพราะระยะทางที่ไกล ซึ่งจากหมู่บ้านจะต้องวิ่งไปตามเส้นทางประมาณเกือบ 2 กิโลเมตร และยังเป็นทางราบ ขนานไปกับทะเล ไม่ได้วิ่งขึ้นที่สูง ชาวบ้านก็เห็นว่าไม่ปลอดภัย อยากให้ทำสะพานข้ามคลองด้านหลังหมู่บ้านไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่งซึ่งใกล้กว่าและน่าจะอพยพได้ทัน ปลอดภัยมากกว่า ส่วนจุดปลอดภัยที่กำหนดไว้ ถึงแม้จะตั้งอยู่บนที่สูง ปลอดภัย แต่กว่าจะวิ่งไปถึงก็อาจจะไม่ทัน”

4) การสื่อสารการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นายสุทน เผือกผุด แสดงความคิดเห็นว่า “ในการนำเสนอข่าวของโทรทัศน์และวิทยุหลังจากเหตุการณ์สึนามิแล้วก็ดีขึ้น คือ นำเสนอข่าวบ่อยขึ้น รวดเร็วมากขึ้นเวลาที่เกิดแผ่นดินไหว ทำให้ชาวบ้านได้ทราบข่าวในทันที แต่ก็อยากให้แจ้งข้อมูลที่ถูกต้อง เพราะบางครั้งชาวบ้านฟังข่าวแล้ว ก็ตกใจและกลัวได้”

5.2 นายวีระศักดิ์ มะเล็ก เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดระนอง (สถานีวิทยุทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดระนอง ตั้งอยู่ที่ท่าสุดของชายหาด ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 500 เมตร) จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง พบว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

5.2.1 ข้อมูลทั่วไป นายวีระศักดิ์ มะเล็ก เป็นคนในพื้นที่ มีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จบการศึกษาระดับ ปวส. นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพหลักเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีวิทยุฯ ส่วนอาชีพเสริม ทำสวนยางพารา มีสมาชิกในครอบครัว 5 คน รายได้ของครอบครัวประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ว่า คิดจะย้ายถิ่นฐานหรือไม่หลังเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ นายวีระศักดิ์ตอบว่า “ยังไม่คิดจะย้ายไปไหนครับ เพราะตอนนี้ก็สร้างหลักปักฐานเอาไว้ที่นี่แล้ว ครอบครัวก็อยู่ที่นี่ ทุกคนในครอบครัวก็บอกว่าไม่อยากจะย้าย ถึงจะกลัวอยู่บ้าง แต่ก็เห็นว่ามีหอ

เตือนภัย ทั้งที่สถานีวิทยุก็มีระบบเสริม ก็ทำให้มันใจมากขึ้น แต่ก็ต้องระมัดระวังในการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้นเช่นกัน”

5.2.2 ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) โดยนายวีระศักดิ์ มะเล็ก ได้ตอบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับคลื่นสึนามิว่า “ไม่เคยรู้จักคลื่นสึนามิมาก่อน ไม่รู้ว่าจะมีความรุนแรงมากเพียงนี้ ก่อนที่คลื่นสึนามิจะเกิดขึ้นนะครับ ที่ชายหาดบริเวณหาดประพาสของเรานี้มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่พอหลังสึนามิแล้วก็ทำให้เสียหายมาก และทำให้คนที่อาศัยอยู่ที่นี่เกิดความรู้สึกกลัวคลื่นสึนามิว่าอาจจะเกิดขึ้นได้อีก ทำให้ใช้ชีวิตด้วยความหวาดกลัว และระมัดระวังมากยิ่งขึ้น แต่จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ทำให้ตัวเองและชาวบ้านได้เรียนรู้และรู้จักกับแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิมากขึ้นเช่นกัน”

5.2.3 สื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสื่อต่างๆ ที่ได้เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ โดยนายวีระศักดิ์ มะเล็ก ได้บอกว่า “หลังสึนามิแล้ว ก็ติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ มากขึ้น เพื่อที่จะได้รู้ว่ามีข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหวอีกหรือไม่ เพราะช่วงหลังก็เกิดแผ่นดินไหวบ่อยมากขึ้น ก็จะดูข่าวจากทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต แล้วก็ต้องติดตามเป็นประจำทุกวัน จะได้รู้หากว่าเกิดเหตุการณ์ขึ้นอีก มันเหมือนต้องดูต้องอ่าน เพื่อให้มีความรู้ด้วย และเพื่อจะได้เข้าใจในภัยธรรมชาติ อย่างเกิดเหตุพายุที่พม่าก็ใกล้บ้านเรา ยังเตือนภัยไม่ทันก็ทำให้เสียชีวิตจำนวนมาก จึงมีความรู้สึกได้ว่าเดี๋ยวนี้เกิดภัยธรรมชาติมากขึ้น ต้องติดตามข่าวให้มากขึ้นครับ”

5.2.4 ความรู้เรื่องสึนามิ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิในประเด็นต่างๆ เช่น สาเหตุการเกิด ลักษณะการเกิด วิธีปฏิบัติตัว เป็นต้น เพื่อที่จะประเมินว่ามีผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยนั้นมีความรู้มากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย ซึ่งจากการสัมภาษณ์นายวีระศักดิ์ มะเล็ก รู้ว่าคลื่นสึนามิอาจเกิดจากแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟได้ทะเลระเบิด หรืออาจจะเกิดจากอุกกาบาตตกในมหาสมุทรก็ได้ โดยไม่ได้เกิดจากแผ่นดินไหวเพียงอย่างเดียว และรู้ว่าหากเกิดแผ่นดินไหวขึ้นแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเกิดคลื่นสึนามิทุกครั้งไป และรู้ว่าพื้นที่ใดที่เคยเกิดคลื่นสึนามิแล้วก็มีโอกาสที่จะเกิดซ้ำได้อีก รู้ว่าคลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่วิ่งด้วยความเร็วสูงและเมื่อขึ้นฝั่งคลื่นอาจจะสูงมากกว่า 10 เมตร

“จริงๆ เรื่องแผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามินี้ ผมก็พอจะเคยรู้มาบ้าง แต่ก็ไม่ได้รู้ในรายละเอียดเท่าไร และเราก็ไม่ค่อยได้สนใจเพราะคิดว่าไกลตัว และประเทศไทยก็ไม่

เคยเกิดมาก่อน อย่างสึนามิก็รู้ว่าเกิดจากแผ่นดินไหวในทะเลและเป็นคลื่นที่ลูกใหญ่และน่ากลัวมาก แต่ก็ไม่เคยเห็น แต่ตอนนี้เจอกับตัวเองก็รู้แล้วและคงจำไปอีกนาน” นายวีระศักดิ์กล่าว

ผู้วิจัยพบว่า นายวีระศักดิ์ รู้ว่าคลื่นสึนามิไม่ใช่เป็นคลื่นลูกใหญ่ซัดมาครั้งเดียว แต่คลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้หลายลูก และรู้ว่าการเกิดแผ่นดินไหวนั้น เราไม่สามารถจะรู้ล่วงหน้าได้ รู้ว่าหากเห็นน้ำทะเลลดลงอย่างผิดปกติ ก็เป็นสัญญาณว่าจะเกิดคลื่นสึนามิตามมา และรู้ว่าจะเกิดคลื่นสึนามิไม่ควรหลบอยู่ในรถยนต์เพราะคลื่นสามารถพัดพาไปได้

“สิ่งหนึ่งที่เรารู้จากเหตุการณ์โดยตรง ก็คือ ตอนนั้นเราเห็นคลื่นมาหลายลูกมาก ไม่ใช่ลูกเดียวนะ ตอนแรกเลยก็เห็นน้ำทะเลลดลงไปก่อน ลงไปไกลมาก ก็ตกใจว่าคืออะไร แต่ก็ไม่ได้ทำอะไรว่าจะเกิดคลื่นใหญ่ขึ้น ยืนยันงันอยู่ ไม่ได้หนี แต่พอสัปดาห์คลื่นมา ก็รู้แล้วว่าอันตรายแน่ รีบวิ่งหนี ส่วนหนึ่งขึ้นรถยนต์หนีแต่ก็ไม่ทัน ก็เห็นว่าน้ำพัดพารถยนต์ไปเลย น่ากลัวมาก” นายวีระศักดิ์กล่าว

ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่ไม่รู้คือ ข้อคำถามที่ว่า เราสามารถรู้ล่วงหน้าได้หรือไม่ว่าจะเกิดสึนามิเมื่อไหร่ ที่ไหน นายวีระศักดิ์ตอบว่า ไม่ใช่ ซึ่งจริงๆแล้ว ถึงแม้ว่าเราไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดแผ่นดินไหว แต่เมื่อเกิดแล้ว เราอาจคาดการณ์ได้ว่า จะมีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่ ที่ไหน เพื่อที่เราจะสามารถเตือนภัยได้ทัน และในประเด็นของเรือหากอยู่ชายฝั่งนั้น นายวีระศักดิ์ตอบว่าควรรีบนำเรือเข้าฝั่งและหนีทันที ซึ่งจริงๆแล้วจะต้องรีบนำเรือออกสู่ทะเลจะปลอดภัยกว่า เพราะเมื่อคลื่นขึ้นฝั่งจะมีขนาดใหญ่แต่ในทะเลคลื่นจะวิ่งได้น้ำ

กล่าวโดยสรุป ในประเด็นเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องคลื่นสึนามิ ผู้วิจัยพบว่า นายวีระศักดิ์ มะเล็ก มีความรู้ในระดับดี คือสามารถตอบได้ถูก 8 จาก 10 ข้อ

5.2.5 การรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ นั้น พบว่า นายวีระศักดิ์ มะเล็ก มีการรับรู้ ว่า ในหมู่บ้านมีการติดตั้งหอเตือนภัยประจำหมู่บ้าน 1 หอ และในพื้นที่ชายหาดก็มีการติดตั้งป้ายเตือนภัยและป้ายบอกทางหนีภัยสึนามิ มีการรับรู้ว่าจะเกิดคลื่นสึนามิขึ้นแล้วเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยในหมู่บ้านจะดังขึ้น และหลังเสียงสัญญาณดังขึ้นก็จะมีการพูดประกาศให้อพยพหนีภัย และรับรู้ว่าจะมีเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิประจำหมู่บ้าน จุดปลอดภัยของหมู่บ้าน และจะมีการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมถึงรับรู้ว่าจะหากไม่เกิดสึนามิจะมีเสียงพูดประกาศยกเลิกการเตือนภัยตามมา

นายวีระศักดิ์ กล่าวว่า “ตอนนี้รู้ว่ามีระบบเตือนภัยในหมู่บ้านแล้ว ทั้งหอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย และมีการทำเส้นทางหนีภัย จุดปลอดภัย ซึ่งก็คิดว่าตอนนี้จำเป็นแล้ว เพราะหากเกิดคลื่นขึ้นมามากก็อาจจะช่วยชาวบ้านได้ คงปลอดภัยมากขึ้น แต่ก็คงต้องซ้อมบ่อยๆ จะได้ไม่

ประมาท และเคยชินว่าเราต้องระวังอยู่ตลอดเวลา เพราะครั้งก่อนที่คลื่นมานั้น ไม่มีใครรู้ และเตือนก่อนเลย ชาวาก็ไม่ได้แจ้ง เลยต้องเสียหายมาก ตอนนี้ทีวีวิทยุเอง ก็แจ้งข่าวมากขึ้น”

ในประเด็นที่นายวิระศักดิ์ตอบว่าไม่รู้ คือ สัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้เป็นสัญญาณในการเตือนภัย และหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นก็จะมีการประกาศข่าวให้ทราบทางโทรทัศน์หรือวิทยุให้ทราบก่อนล่วงหน้าเพื่อจะได้เตรียมอพยพได้ทัน ซึ่งโดยหลักการเตือนภัยของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติจะเตือนภัยผ่านทางหอเตือนภัยลงไปในพื้นที่หากเกิดสึนามิ แต่ทุกครั้งสื่อโทรทัศน์และวิทยุ ก็มักจะนำเสนอข่าวก่อนหรือพร้อมกันเพื่อการเตือนภัยอีกช่องทางหนึ่งด้วย

กล่าวโดยสรุป ในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ผู้วิจัยพบว่า นายวิระศักดิ์ มะเล็ก มีการรับรู้ต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยในระดับสูงถึงร้อยละ 80.00

5.2.6 ความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจนั้นพบว่า นายวิระศักดิ์ มะเล็ก มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย โดยมีความเข้าใจ หอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยคลื่นสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ และยังเข้าใจว่าป้ายที่ติดตั้งในหมู่บ้านเป็นการบอกให้รู้ว่าสถานที่นี้เคยเกิดคลื่นสึนามิมาก่อนและเข้าใจความหมายสัญลักษณ์ของป้ายที่ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ สามารถที่จะบอกกับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้ และเข้าใจว่าหากได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยก็หมายความว่าเกิดคลื่นสึนามิให้รีบอพยพทันที และยังเข้าใจว่าถึงแม้จะซ้อมอพยพหลายครั้งจนรู้แล้ว ก็ยังคงต้องร่วมซ้อมอพยพทุกครั้งเมื่อมีการฝึกซ้อม เพื่อความไม่ประมาท

“เข้าใจครับ เกี่ยวกับการทำงานของหอเตือนภัย หากเราจะได้ยินสัญญาณเสียงไซเรנדัง ก็หมายถึงว่าจะเกิดคลื่นสึนามิ ก็ต้องรีบวิ่งครับ แล้วก็มีเสียงคนพูดด้วยหลายภาษา ที่ผ่านมาก็ซ้อม 2-3 ครั้งแล้ว ก็คิดว่าทุกคนที่นั่นเข้าใจเช่นกัน เรื่องป้ายก็เข้าใจสัญลักษณ์ที่ดีครับ โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวป้ายนี้จะมีประโยชน์มาก เช่นฝรั่งเค้าจะดูสัญลักษณ์ต่างๆเป็นหลัก” นายวิระศักดิ์ กล่าว

นายวิระศักดิ์ยังเข้าใจว่า หลังสัญญาณไซเรנדัง ประกาศให้อพยพหนีภัย และได้หนีภัยไปยังจุดปลอดภัยแล้วนั้น ก็จะต้องรองจนกว่าจะมีการประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อนเท่านั้น จึงจะสามารถกลับไปยังพื้นที่ได้เพื่อความปลอดภัย และหากเตือนภัยแล้วแต่ไม่เกิดคลื่นสึนามิ ก็ยังต้องเชื่อและปฏิบัติตามขั้นตอนทุกครั้งอย่างเคร่งครัด เพื่อความไม่ประมาท

“ก็คงต้องเชื่อ ถึงแม้เตือนแล้วจะไม่เกิดคลื่น ก็ต้องเชื่อไว้ก่อนปลอดภัยกว่า คือทุกคนยังกลัวกันอยู่ ก็จะยึดเอาหอเตือนภัยเป็นหลัก เพราะคิดว่าจะช่วยให้ปลอดภัยได้

แต่ในส่วนจุดสีเขียวสีแดงในโทรทัศน์นี้ไม่รู้แน่ ไม่เคยสังเกต ยังไม่มีใครบอก แต่รู้แล้วก็จะคอยดู เวลาเห็นก็จะรู้ว่าเป็นการเตือนภัยเหมือนกัน”นายวีระศักดิ์กล่าว

ในประเด็นที่ไม่เข้าใจก็เกี่ยวกับสัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาล่างของ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ว่า หากจุดสีเขียวเปลี่ยนเป็นจุดสีแดงเมื่อไหร่ ก็หมายความว่ากำลังเกิดคลื่น สึนามิหรือภัยธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง และในประเด็นที่ว่าหากโทรทัศน์หรือวิทยุมีการประกาศ ขาวเกี่ยวกับแผ่นดินไหว นายวีระศักดิ์ตอบว่า จะอพยพทันทีซึ่งจริงๆแล้วหากแค่เพียงฟังข่าว เกี่ยวกับแผ่นดินไหวก็ต้องติดตามว่าเกิดขึ้นที่ไหน มีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่ แต่ไม่ต้องอพยพ ในทันที

กล่าวโดยสรุป ในประเด็นที่เกี่ยวกับความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสาร เพื่อการเตือนภัย ผู้วิจัยพบว่า นายวีระศักดิ์ มะเล็ก มีความเข้าใจต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือน ภัยในระดับสูง ถึงร้อยละ 80.00

5.2.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์ เพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนายวีระศักดิ์ มะเล็ก เกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ได้แก่ หอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย การซ้อมอพยพหนีภัย และการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นั้น สรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

1) หอเตือนภัย นายวีระศักดิ์ มะเล็ก แสดงความคิดเห็นว่า “อยากให้ติดตั้ง หอเตือนภัยที่บริเวณหาดประพาสเพิ่มอีก 1 หอเป็น 2 หอ เพราะหอเตือนภัยที่ติดตั้งนั้น ตั้งอยู่ ประจําหมู่บ้านซึ่งอยู่กลางหาด แต่ฝั่งหัวหาดและท้ายหาดจะไม่ได้ยินสัญญาณที่ชัดเจน”

2) ป้ายเตือนภัย นายวีระศักดิ์ มะเล็ก แสดงความคิดเห็นว่า “ป้ายที่ติดตั้ง ในหมู่บ้านและชายหาดมีจำนวนพอแล้ว และมีความเหมาะสมดีแล้ว จะทำให้ชาวบ้านและ นักท่องเที่ยว รวมถึงประชาชนทั่วไปรู้ว่า พื้นที่ที่หาดประพาสเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยจากคลื่นสึนามิ”

3) การซ้อมอพยพหนีภัย นายวีระศักดิ์ มะเล็ก แสดงความคิดเห็นว่า “อยากให้ซ้อมปีละ 2 ครั้ง ส่วนเรื่องของเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิ ที่บริเวณสถานีวิทยุทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดระนอง จะมีอาคารหลบภัยสึนามิที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งอยู่ไม่ไกลเส้นทางระยะสั้น สามารถอพยพไปยังจุดปลอดภัยได้อย่างรวดเร็ว และก็จะจะเป็นจุดที่ให้ชาวบ้านเข้ามาใช้เพื่อการ อพยพหนีภัยสึนามิด้วย เนื่องจากเส้นทางของหมู่บ้านนั้น มีระยะทางที่ไกลและเสี่ยงมากเกินไป ถ้า ใช้ที่นี่จะปลอดภัยกว่า”

4) การสื่อสารการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นายวีระศักดิ์ มะเล็ก แสดงความคิดเห็นว่า “หลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิเมื่อปลายปี 2547 สื่อต่างๆก็มีการนำเสนอ ข้อมูลมากขึ้น ทำให้ชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในพื้นที่ภัยพิบัติได้รู้และเข้าใจมากขึ้น อย่างโทรทัศน์

ก็มีการเสนอข่าวเวลาที่เกิดแผ่นดินไหว และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องก็ทำให้รู้ว่าอันตรายมากน้อยแค่ไหน แต่ก็อยากให้นำเสนอข่าวอย่างรวดเร็ว และข้อมูลถูกต้องชัดเจน เพราะข่าวจะมีผลต่อผู้ที่อยู่ในพื้นที่มาก ส่วนวิทยุส่วนมากชาวบ้านก็จะติดตามวิทยุในท้องถิ่น ซึ่งใกล้ตัว เวลาเกิดเหตุการณ์ก็จะแจ้งข่าวสารได้ทันทั่วทั้งที่”

5.3 นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ ประธานกลุ่มแปรรูปอาหารทะเลบ้านทับเหนือ (หาดประพาส) ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง พบว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

5.3.1 ข้อมูลทั่วไป นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ อายุ 67 ปี เป็นคนในพื้นที่ มีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพหลักคือทำประมง ส่วนอาชีพเสริมทำอาหารทะเลแปรรูป เลี้ยงปลาตุก มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน รายได้ของครอบครัวประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ว่า คิดจะย้ายถิ่นฐานหรือไม่หลังเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ นางมณฑาตอบว่า “รู้สึกกลัวและไม่ปลอดภัยเช่นกัน แต่ก็ไม่ได้คิดจะย้ายถิ่นฐานไปไหน เพราะมีอาชีพทำประมง ไปอยู่ที่อื่นก็ไม่รู้จะทำอาชีพอะไร ครอบครัวก็ทำมาหากินอยู่ที่นี่มานาน ถึงแม้จะเสี่ยงและใช้ชีวิตไม่เหมือนเดิม แต่ก็คงจะอยู่ที่บ้านทับเหนือแห่งนี้ ไม่ย้ายไปไหน”

5.3.2 ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) โดยนางมณฑา ชัยวัชรินทร์ ได้ตอบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับคลื่นสึนามิว่า “อยู่กับทะเลมานาน ก็ไม่เคยเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้นเลย อย่างมากก็พายุ ลมแรง ซึ่งไม่น่ากลัวเหมือนสึนามิ แต่พอเจอกับตัวเอง ก็รู้สึกกลัวมาก แผ่นก็เริ่ด ลมก็เอบเอาชีวิตไม่รอด ทุกวันนี้ก็ยังรู้สึกกลัวอยู่ และต้องใช้ชีวิตอย่างระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ถึงแม้จะมีการเตือนภัยแล้วก็ตาม แต่ก็ต้องระวังและติดตามข่าวทุกวันเพื่อความไม่ประมาท เพราะเชื่อว่าอาจจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต”

5.3.3 สื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสื่อต่างๆที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ โดยนางมณฑา ชัยวัชรินทร์ ได้บอกว่า “ที่บ้านจะเปิดโทรทัศน์ไว้ทุกวัน เพื่อติดตามข่าว เมื่อก่อนจะดูเฉพาะละคร และหลังจากเกิดสึนามิแล้ว ก็จะดูข่าวมากขึ้น เพราะเวลาที่มึนแผ่นดินไหว โทรทัศน์ก็จะรายงานข่าว บางครั้งในช่วงกลางคืนก็จะเปิดไว้ตลอด เพราะไม่มั่นใจและรู้สึกหวาดระแวง และอีกทางหนึ่งก็คือเวลาที่เกิดแผ่นดินไหว ญาติก็จะโทรศัพท์มาบอก

ให้ระวังก่อน ส่วนเจ้าหน้าที่จากอำเภอ มักจะมาแจ้งข่าวซ้ำหากว่าเกิดแผ่นดินไหว ถ้าติดตามข่าวจากโทรทัศน์วิทยุ จะสามารถรู้ข่าวได้ก่อน”

5.3.4 ความรู้เรื่องสึนามิ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิในประเด็นต่างๆ เช่น สาเหตุการเกิด ลักษณะการเกิด วิธีปฏิบัติตัว เป็นต้น เพื่อที่จะประเมินว่ามีผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยนั้นมีความรู้มากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ รู้ว่าคลื่นสึนามิอาจเกิดจากแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด หรืออาจจะเกิดจากอุกกาบาตตกในมหาสมุทรก็ได้ โดยไม่ได้เกิดจากแผ่นดินไหวเพียงอย่างเดียว และรู้ว่าหากเกิดแผ่นดินไหวขึ้นแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเกิดคลื่นสึนามิทุกครั้งไป และรู้ว่าพื้นที่ใดที่เคยเกิดคลื่นสึนามิแล้วก็มีโอกาสที่จะเกิดซ้ำได้อีก รู้ว่าคลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่วิ่งด้วยความเร็วสูงและเมื่อขึ้นฝั่งคลื่นอาจจะสูงมากกว่า 10 เมตร

“รู้ค่ะว่าคลื่นสึนามิเป็นยังไง เกิดจากแผ่นดินไหวนะ เป็นลักษณะคลื่นสูงลูกใหญ่ มาทีละหลายลูก ห่างกันสักพัก ตอนนั้น โชคดีที่แฟนอยู่ในเรือกลางทะเล ถ้าเอาเรือเข้าฝั่งมาก็คงไม่รอด เพราะที่ฝั่งคลื่นสูงมาก แต่แผ่นดินไหวก็ไม่จำเป็นว่าต้องเกิดทุกครั้ง เราต้องติดตามข่าวว่าเกิดที่ไหน จะเกิดสึนามิหรือไม่ ส่วนที่หาประพาสนี้ก็ต้องระวัง เพราะเกิดแล้วก็เกิดได้อีก” นางมณฑาทกล่าว

นางมณฑา รู้ว่าคลื่นสึนามิไม่ใช่เป็นคลื่นลูกใหญ่ซัดมาครั้งเดียว แต่คลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้หลายลูก และรู้ว่าการเกิดแผ่นดินไหวนั้น เราไม่สามารถจะรู้ล่วงหน้าได้ รู้ว่าหากเห็นน้ำทะเลลดลงอย่างผิดปกติ ก็เป็นสัญญาณว่าจะเกิดคลื่นสึนามิตามมา และรู้ว่าหากเรืออยู่ชายฝั่งตอนเกิดคลื่นสึนามิ ให้รีบนำเรือมุ่งออกสู่ทะเล แทนที่จะนำเรือเข้าฝั่ง เพราะในทะเลคลื่นจะวิ่งได้น้ำซึ่งหากเรืออยู่กลางทะเลจะปลอดภัยกว่าเรือจอดอยู่ชายฝั่ง เพราะคลื่นจะยกตัวสูงทำให้เรือล่มและเสี่ยงต่อชีวิตได้

“เรารู้ว่าถ้าเกิดแผ่นดินไหว หรือสึนามิ ก็ไม่มีใครทำนายได้ แต่ถ้าเห็นน้ำทะเลลดลงไปมากๆ ก็รู้แล้วว่า ก็หมายความว่า จะเกิดคลื่นสึนามิตามมา แต่ตอนนั้นไม่รู้ โอ้โห น้ำมันลดลงไปเยอะมาก ก็ลงไปดูกัน ไม่เคยเห็น” นางมณฑาทกล่าว

ส่วนประเด็นที่ไม่รู้คือ ข้อคำถามที่ว่า เราสามารถรู้ล่วงหน้าได้หรือไม่ว่าจะเกิดสึนามิเมื่อไหร่ ที่ไหน นางมณฑาตอบว่า ไม่ใช่ ซึ่งจริงๆแล้ว ถึงแม้ว่าเราไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดแผ่นดินไหว แต่เมื่อเกิดแล้ว เราอาจคาดการณ์ได้ว่า จะมีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่ ที่ไหน เพื่อที่เราจะสามารถเตือนภัยได้ทัน และนางมณฑาตอบไม่ใช่ในข้อคำถามว่า หากเกิดสึนามิไม่ควรหลบอยู่ในรถยนต์เพราะคลื่นจะสามารถพัดพารถยนต์ไปได้ ซึ่งจริงๆ ต้องตอบว่าใช่เพราะถึงแม้จะอยู่ในรถยนต์หรือขับหนีคลื่นก็ไม่สามารถปลอดภัยและเกิดอันตรายได้

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องของคลื่นสึนามิ ผู้วิจัยพบว่า นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ มีความรู้ในระดับดีคือ สามารถตอบได้ถูก 8 จาก 10 ข้อ

5.3.5 การรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ที่พบว่า นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ มีการรับรู้ว่ ในหมู่บ้านมีการติดตั้งหอเตือนภัยประจำหมู่บ้าน 1 หอ และในพื้นที่ชายหาดก็มีการติดตั้งป้ายเตือนภัยและป้ายบอกทางหนีภัยสึนามิ มีการรับรู้ว่หากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นแล้วเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยในหมู่บ้านจะดังขึ้น และหลังเสียงสัญญาณดังขึ้นก็จะมีการพูดประกาศให้อพยพหนีภัย

“รู้ว่เจ้าหน้าที่เ้ามาตั้งหอเตือนภัยให้หมู่บ้าน 1 หอ ถ้าเผื่อว่าเกิดสึนามิขึ้นเค้าก็จะกดสัญญาณจากกรุงเทพ ให้มาดังที่นี้และมีเสียงพูดให้อพยพ ก็ได้เคยซ้อมกันแล้ว แต่เสียงจะเบาไปหน่อย แล้วก็มีการซ้อมแบบต่างๆด้วย ก็ตั้งอยู่แถวชายหาดและทางเข้าหมู่บ้าน บอกให้รู้ว่ที่หาดประพาสนี้เคยเกิดสึนามิมาก่อน” นางมณฑากล่าว

และรับรู้ว่ในหมู่บ้านจะมีเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิประจำหมู่บ้าน จุดปลอดภัยของหมู่บ้าน และจะมีการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมถึงรับรู้ว่หากไม่เกิดสึนามิจะมีเสียงพูดประกาศยกเลิกการเตือนภัยตามมา รับรู้ว่จุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้เป็นสัญญาณในการเตือนภัย และหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นก็จะมีการประกาศว่ให้ทราบทางโทรทัศน์หรือวิทยุให้ทราบก่อนล่วงหน้าเพื่อจะได้เตรียมอพยพได้ทัน

“ส่วนการซ้อมหระอ ก็เห็นว่จะซ้อมปีละ 2 ครั้ง ปากีเข้าร่วมซ้อมด้วยทุกครั้ง ก็จะมีทางให้วิ่งหนีไปที่จุดที่ปลอดภัย อยู่บนเขาโน้น ทางวิ่งอาจจะไกลไปหน่อย อยากให้เค้าเปลี่ยนใหม่เหมือนกัน ชาวบ้านก็คุยกันแล้วว่า ทางนี้อาจไม่ปลอดภัย เพราะต้องวิ่งไกลและเลียบไปกับหาด” นางมณฑากล่าว

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับการรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ผู้วิจัยพบว่า นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ มีการรับรู้ต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยร้อยละ 100.00 ถือว่ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

5.3.6 ความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจนั้นพบว่า นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ มีความเข้าใจว่ หอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยคลื่นสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ และยังเข้าใจว่ป้ายที่ติดตั้งในหมู่บ้านเป็นการบอกให้รู้ว่สถานที่นี้เคยเกิดคลื่นสึนามิมาก่อนและเข้าใจความหมายสัญลักษณ์ของป้ายที่ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ สามารถที่จะบอกกับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้ และเข้าใจว่หากได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยก็หมายความว่าเกิดคลื่นสึนามิให้รีบ

อพยพทันที และยังเข้าใจว่าถึงแม้จะซ้อมอพยพหลายครั้งจนรู้แล้ว ก็ยังคงต้องร่วมซ้อมอพยพทุกครั้งเมื่อมีการฝึกซ้อม เพื่อความไม่ประมาท

“ก็เข้าใจกันหมดแล้ว เพราะรู้และซ้อมกันหลายครั้ง เข้าใจว่าถ้าเราได้ยินเสียงสัญญาณก็ให้รีบอพยพไปในที่ปลอดภัย เพราะจะเกิดสึนามิ ส่วนภาพต่างๆ ในป้ายเตือนภัยก็เข้าใจความหมาย อย่างอันนี้ ป้ายก็จะชี้บอกว่าให้วิ่งไปทางไหน กี้กิโล ก็จะมีตัวเลขและตัวหนังสือบอกอยู่ ก็ดูไม่ยาก จะต้องซ้อมทุกครั้งถึงแม้ว่าจะรู้แล้วก็ตามก็จะพยายามบอกๆ กัน” นางมณฑาทกล่าว

นางมณฑา ยังเข้าใจว่า หลังสัญญาณไซเรนดัง ประกาศให้อพยพหนีภัย และได้หนีภัยไปยังจุดปลอดภัยแล้วนั้น ก็จะต้องรอกันว่าจะมีการประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อนเท่านั้น จึงจะสามารถกลับไปยังพื้นที่ได้เพื่อความปลอดภัย และหากเตือนภัยแล้วแต่ไม่เกิดคลื่นสึนามิ ก็ยังต้องเชื่อและปฏิบัติตามขั้นตอนทุกครั้งอย่างเคร่งครัด เพื่อความไม่ประมาท

“มีอยู่อันหนึ่งนะคือ เวลาที่เราหนีไปที่ปลอดภัยแล้ว ก็ต้องรอให้มีการประกาศก่อนว่าปลอดภัยจึงจะกลับไปในหมู่บ้านได้ เจ้าหน้าที่ก็จะย้ำว่า ต้องรอกันว่าจะมั่นใจ เพราะบางทีคลื่นอาจจะมาหลายๆ ลูก ส่วนใหญ่จะห้วงบ้านและสิ่งของ ส่วนทางโทรทัศน์และวิทยุ นั้นก็ฟังข่าวตลอด ถ้ามีข่าวแผ่นดินไหวเมื่อไหร่ ก็จะดูว่าเกิดที่ไหน ใกล้ประเทศไทยหรือเปล่า เราจะอันตรายมั้ย ก็จะติดตามตลอด” นางมณฑาทกล่าว

ในประเด็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 นางมณฑา มีความเข้าใจว่า หากจุดสีเขียวเปลี่ยนเป็นจุดสีแดงเมื่อไหร่ ก็หมายความว่ากำลังเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงถ้าหากโทรทัศน์หรือวิทยุมีการประกาศข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหว นางมณฑา ตอบว่าจะไม่อพยพในทันที เพราะต้องฟังก่อนว่าเกิดแผ่นดินไหวที่ไหนอย่างไร มีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ผู้วิจัยพบว่า นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยร้อยละ 100.00 ก็คือ สามารถที่จะตอบคำถามได้ทั้งหมดทุกข้อ

5.3.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนางมณฑาเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ได้แก่ หอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย การซ้อมอพยพหนีภัย และการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นั้นสามารถสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

1) หอเตือนภัย นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ แสดงความคิดเห็นว่า “จำนวนหอเตือนภัยที่ติดตั้งจำนวน 1 หอนั้นก็เพียงพอแล้ว เพราะติดตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน แต่อยากให้เพิ่มเสียง

สัญญาให้ดังกว่าเดิมจะได้ยินทั่วถึงทุกพื้นที่ ซึ่งจากการที่ซ่อม เสียงสัญญาจะเบาเกินไป และอยากให้มีการทดสอบระบบบ่อยๆ ชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของหอเตือนภัย และอยากให้เจ้าหน้าที่มาดูแลอย่างต่อเนื่อง เพราะเราไม่รู้ว่าจะเกิดสึนามิอีกเมื่อไหร่ ชาวบ้านจะได้เกิดความมั่นใจมากขึ้น”

2) ป้ายเตือนภัย นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ แสดงความคิดเห็นว่า “สำหรับป้ายเตือนภัยที่ติดในหมู่บ้านและบริเวณพื้นที่ชายหาดนั้น ก็มีจำนวนเพียงพอแล้ว เวลาที่นักท่องเที่ยวหรือคนภายนอกมา ก็จะสามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน และรู้ว่าพื้นที่ตรงหาดประพาสนี้เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย และสัญลักษณ์ในป้ายก็เข้าใจง่าย มีตัวหนังสือบอกให้รู้ว่าเป็นป้ายอะไร เช่นป้ายบอกให้รู้ว่าเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ ป้ายบอกเส้นทางอพยพ ป้ายแสดงจุดปลอดภัย”

3) การซ่อมอพยพหนีภัย นางมณฑา ชัยวัชรินทร์ แสดงความคิดเห็นว่า “อยากให้ซ่อมสักปีละ 2 ครั้ง ชาวบ้านจะได้เข้าใจ และตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา จะได้ระวังตัวและไม่ประมาท ส่วนเส้นทางของบ้านทับเหนือ ชาวบ้านทุกคนก็เห็นว่าเป็นจุดปลอดภัย เพราะมีระยะทางที่ไกล เกือบ 2 กิโลเมตร โดยเฉพาะเด็ก ผู้หญิง คนแก่ จะลำบากมาก เพราะไกลเกินไป และที่สำคัญวิ่งขนานไปกับทะเล ก็ไม่เกิดประโยชน์ ไม่ได้วิ่งขึ้นที่สูง หากคลื่นมาก็คงจะหนีไม่ทันแน่นอน ก็อยากให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลจริงๆ อยากให้มีการสร้างสะพานข้ามคลองหลังหมู่บ้านไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งไม่ไกลและน่าจะปลอดภัย เคยแจ้ง อบต. แล้วแต่ก็ไม่ดำเนินการใดๆ แต่การซ่อมอพยพครั้งล่าสุด (7 กรกฎาคม พ.ศ. 2550) ทางอำเภอให้ชาวบ้านไปใช้อาคารหลบภัยของสถานีวิจัยฯ ในการอพยพหนีภัยสึนามิ ซึ่งก็จะใกล้กว่า ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่ชาวบ้านจะปลอดภัยหากเกิดคลื่นสึนามิมาจริงๆ”

4) การสื่อสารการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นางมณฑา ชัยวัชรินทร์แสดงความคิดเห็นว่า “การนำเสนอข่าวของโทรทัศน์และวิทยุ เกี่ยวกับแผ่นดินไหวมีความรวดเร็วและนำเสนอข่าวได้ดีแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านทุกคนก็จะเปิดทีวีดูข่าวเป็นหลักเมื่อก่อนจะดูเฉพาะละคร แต่ตอนนี้ทุกบ้านต้องดูข่าว เพื่อป้องกันเอาไว้ก่อน หรือบางครั้งไม่ได้ดูหากว่าเกิดแผ่นดินไหว ญาติก็จะโทรมาบอก แต่ถ้าออกทะเลก็จะฟังวิทยุตลอดเวลา เพราะคิดว่าถ้าเกิดอะไรขึ้น โทรทัศน์และวิทยุก็จะแจ้งข่าวให้ได้ทราบก่อน ก็จะเตรียมอพยพได้ทัน”

5.4 นายคนยาศาก มาโนช ผู้ประสพภัยที่สูญเสียคนในครอบครัวไป 5 คน (พ่อ ภรรยา น้องสาว ลูกสาวอีก 2 คน) จากเหตุการณ์สึนามิ จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการรับรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง พบว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

5.4.1 ข้อมูลทั่วไป นายคนย่ำซาก มาโนช อายุ 38 ปี เป็นคนในพื้นที่ มีภูมิลำเนาอยู่ที่หาดประพาส ตำบลกำพวน อำเภอสุขสำราญ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา นัฏศาสตร์อิสลาม ประกอบอาชีพหลักคือทำประมง และไม่ได้ทำอาชีพเสริม มีสมาชิกในครอบครัว 6 คน รายได้ของครอบครัวประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ว่า คิดจะย้ายถิ่นฐานหรือไม่หลังเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ นายคนย่ำซาก ตอบว่า “ก็คงไม่ย้าย เพราะไม่มีที่จะไป และไม่รู้ว่าจะไปทำมาหากินอะไร อยู่ที่นี่มานานตั้งแต่เกิดแล้ว และญาติๆก็อยู่ที่นี่ เป็นถิ่นฐานบ้านเกิด ทำอาชีพประมงมานาน ก็จะทำประมงที่นี่ต่อไป ถึงแม้จะเคยโดนคลื่นสึนามิ และต้องสูญเสียทุกอย่างไปหมด แต่ตอนนี้ก็มีเรือใหม่แล้ว ยังรู้สึกกลัวอยู่และยังจำเหตุการณ์ได้ดี แต่ก็จำเป็นต้องอยู่ที่นี่”

5.4.2 ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) โดยนายคนย่ำซาก มาโนช ได้ตอบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับคลื่นสึนามิว่า “รู้สึกกลัวคลื่นสึนามิมาก ไม่เคยเห็นแบบนี้มาก่อนเลย คลื่นสึนามิพาไปหมดทุกอย่างลูก เมีย คนที่เรารัก ในเวลาเดียวกัน เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เสียใจมาก เราไม่รู้มาก่อนว่าสึนามิคืออะไร ไม่มีการแจ้งข่าวอะไรเลย น่ากลัวมากจริงๆ ตอนนั้นก็ยังรู้สึกกลัวอยู่ เพราะเราไม่รู้ว่าจะวันข้างหน้าจะเป็นอย่างไร และขออย่าได้เกิดกับครอบครัวผมอีกเลย วันนี้ชาวบ้านทุกคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับภัยธรรมชาติ และทำให้ต้องใช้ชีวิตไม่เหมือนเดิม ต้องคอยระวังระแวดระวังตลอดเวลา โดยเฉพาะเวลาที่มีข่าวแผ่นดินไหว เพราะกลัวว่าจะเกิดสึนามิอีก แต่ทุกคนก็มีบทเรียน และในหมู่บ้านก็มีหอเตือนภัย หากเกิดอีกก็ยังสามารถหนีได้ทัน ไม่ต้องเสียชีวิตมากเหมือนครั้งก่อน”

5.4.3 สื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสื่อต่างๆที่ได้เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ โดยนายคนย่ำซาก มาโนช ได้บอกว่า “ก็ดูโทรทัศน์ทุกวัน ถ้าทำงานหรือออกทะเลก็จะฟังวิทยุทุกวัน เพราะต้องติดตามข่าวอยู่ตลอดเวลา โดยช่วงหลังก็จะเห็นว่าแผ่นดินไหวเกิดขึ้นบ่อย บางครั้งก็เตือนและมีการอพยพ การฟังข่าวอยู่ตลอดก็ทำให้เรารู้ ไม่ดูไม่ฟังไม่ได้เลย เพราะส่วนใหญ่โทรทัศน์และวิทยุก็จะรายงานข่าว อย่างครั้งก่อนที่มีข่าวแผ่นดินไหวและอาจจะทำให้เกิดคลื่นสึนามิ แต่ยังไม่มีการส่งสัญญาณจากหอเตือนภัย ชาวบ้านทุกคนก็อพยพไปที่ปลอดภัยกันหมด เพราะไม่ไว้ใจเหตุการณ์ ปลอดภัยไว้ก่อนดีกว่า กลัวอย่างเดียวว่าจะมาตอนกลางคืน คือนอกจากประกาศข่าวทางโทรทัศน์และวิทยุแล้ว ก็อยากให้เจ้าหน้าที่อำเภอหรือกำนันผู้ใหญ่แจ้งข่าวให้ชาวบ้านรู้อย่างรวดเร็วด้วย”

5.4.4 ความรู้เรื่องสึนามิ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิในประเด็นต่างๆ เช่น สาเหตุการเกิด ลักษณะการเกิด วิธีปฏิบัติตัว เป็นต้น เพื่อที่จะประเมินว่ามีผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยนั้นมีความรู้มากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นายคนยาศาก มาโนช ก็พบว่า มีความรู้ดีมาก สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องทุกข้อทั้ง 10 ข้อ โดยรู้ว่าคลื่นสึนามิอาจเกิดจากแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด หรืออาจจะเกิดจากอุกกาบาตตกในมหาสมุทรก็ได้ โดยไม่ได้เกิดจากแผ่นดินไหวเพียงอย่างเดียว และรู้ว่าหากเกิดแผ่นดินไหวขึ้นแล้วก็ไม่จำเป็นต้องเกิดคลื่นสึนามิทุกครั้งไป และรู้ว่าพื้นที่ใดที่เคยเกิดคลื่นสึนามิแล้วก็มีโอกาสที่จะเกิดซ้ำได้อีก รู้ว่าคลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่วิ่งด้วยความเร็วสูงและเมื่อขึ้นฝั่งคลื่นอาจจะสูงมากกว่า 10 เมตร

“รู้หมดตอนนี้ จำได้ขึ้นใจเพราะเราเคยผ่านมันมาแล้ว ตอนใหม่ๆนี่ก็ฟังข่าวข่าวตลอด จะได้รู้ว่ามันคืออะไร ก็รู้ว่าสึนามินี้เกิดจากแผ่นดินไหว และอาจจะเกิดจากสาเหตุอื่นๆด้วย แต่ก็ไม่ได้มีสึนามิทุกครั้งที่มีแผ่นดินไหวนะ ส่วนที่เคยเกิดแล้วก็อาจมีได้อีก ที่นี้ก็เหมือนกัน สึนามิอาจจะมาอีกก็ได้” นายคนยาศากกล่าว

นายคนยาศาก รู้ว่าคลื่นสึนามิไม่ใช่เป็นคลื่นลูกใหญ่ชุดมาครั้งเดียว แต่คลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้หลายลูก และรู้ว่าการเกิดแผ่นดินไหวนั้น เราไม่สามารถจะรู้ล่วงหน้าได้ แต่รู้ว่าคลื่นสึนามิเราอาจคาดการณ์ได้ หากเรารู้ว่าเกิดแผ่นดินไหวขึ้นที่ไหน มีความรุนแรงเท่าไร และรู้ว่าหากเห็นน้ำทะเลลดลงอย่างผิดปกติ ก็เป็นสัญญาณว่าจะเกิดคลื่นสึนามิตามมา รู้ว่าหากเกิดสึนามิ ไม่ควรหลบอยู่ในรถยนต์เพราะคลื่นจะสามารถพัดพารถยนต์ไปได้ รู้ว่าหากเรืออยู่ชายฝั่งตอนเกิดคลื่นสึนามิ ให้รีบนำเรือมุ่งออกสู่ทะเล แทนที่จะนำเรือเข้าฝั่ง เพราะในทะเลคลื่นจะวิ่งได้น้ำซึ่งหากเรืออยู่กลางทะเลจะปลอดภัยกว่าเรือจอดอยู่ชายฝั่ง เพราะคลื่นจะยกตัวสูงทำให้เรือล่มและเสี่ยงต่อชีวิตได้

“คลื่นสึนามิเหรอ ตอนนั้นมาสูงมาก ที่นี้ประมาณ 4-5 เมตรได้ แต่รู้ว่าจริงๆอาจจะสูงเป็นสิบๆเมตรได้เลย แล้วก็ไม่ได้มาลูกเดียว มาหลายๆลูก อย่างลูกแรกตอนนั้นไม่สูงเท่าไร แต่พอลูกที่สองมาแรงและสูงมาก บังเห็นเรือที่อยู่หน้าหาดจมหายไปเลย เค้านบอกว่าให้เอาเรือรีบออกทะเลไปจะปลอดภัย แต่ตอนนั้นเราไม่รู้ ไม่ทันตั้งตัวอะไรเลย ในรถยนต์ก็เหมือนกัน ก็ไม่ควรคิดว่าจะขับหนีเพราะไม่ทันหรอก แต่ถ้ารู้ก่อนก็ให้รีบขึ้นที่สูงอย่างเดียวเลย จะปลอดภัย” นายคนยาศากกล่าว

5.4.5 การรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ นั้น พบว่า นายคนยาศาก มาโนช มีการรับรู้ต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ร้อยละ 100.00 โดยมีการรับรู้ ว่า ในหมู่บ้านมีการติดตั้งหอเตือนภัยประจำหมู่บ้าน 1 หอ และในพื้นที่

ชายหาดก็มีการติดตั้งป้ายเตือนภัยและป้ายบอกทางหนีภัยสึนามิ มีการรับรู้ว่าจะหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นแล้วเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยในหมู่บ้านจะดังขึ้น และหลังเสียงสัญญาณดังขึ้นก็จะมีการพูดประกาศให้อพยพหนีภัย

“ตอนนี้ก็มีหอเตือนภัยในหมู่บ้าน และในบริเวณหาดก็จะมีการนำป้ายเตือนภัยไปติดตั้งเอาไว้ ก็จะได้เตือนภัยและบอกให้รู้ว่าที่นี้เคยเกิดคลื่นสึนามิ ถ้ามีคลื่นสึนามิสัญญาณจากหอเตือนภัยก็จะดัง แล้วก็จะมีความเสี่ยงพูดตามมาด้วย เราก็จะอพยพทันที” นายคนยาศากกล่าว

และนอกจากนี้นายคนยาศาก ยังรับรู้ไว้ในหมู่บ้านจะมีเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิประจำหมู่บ้าน จุดปลอดภัยของหมู่บ้าน และจะมีการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมถึงรับรู้ว่าจะหากไม่เกิดสึนามิจะมีเสียงพูดประกาศยกเลิกการเตือนภัยตามมา รับรู้ว่าจุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้เป็นสัญญาณในการเตือนภัย และหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นก็จะมีการประกาศว่าให้ทราบทางโทรทัศน์หรือวิทยุให้ทราบก่อนล่วงหน้าเพื่อจะได้เตรียมอพยพได้ทัน

“เส้นทางหนีภัยของที่นี่ก็จะวิ่งจากหมู่บ้านไปตามถนนติดชายหาดประมาณ 2 กิโลเมตร แล้วค่อยวิ่งขึ้นเขาไปอีก 500 เมตร แต่มันไกลมาก คนแก่วิ่งไม่ไหว เราก็เถอะเพราะไกลเกินไป ถ้าสึนามิมาจริงๆก็คงไม่ทัน บอกให้เค้าเปลี่ยนก็ไม่เปลี่ยนไม่แก้ไขให้ แต่ที่ผ่านมามีบางที่เราดูข่าวแจ้งว่าเกิดแผ่นดินไหว แล้วอาจเกิดสึนามิก็จะขึ้นไปอยู่ที่ตลอดกันก่อนเพื่อความปลอดภัย เพราะถ้ารอสัญญาณดังอาจไม่ทัน แต่กลัวอย่างเดียว กลัวว่าจะมาตอนกลางคืน” นายคนยาศากให้สัมภาษณ์

5.4.6 ความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจนั้น พบว่า นายคนยาศาก มาโนช มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ร้อยละ 100.00 โดยมีความเข้าใจ หอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยคลื่นสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ และยังเข้าใจว่าป้ายที่ติดตั้งในหมู่บ้านเป็นการบอกให้รู้ว่าสถานที่นี้เคยเกิดคลื่นสึนามิมาก่อนและเข้าใจความหมายสัญลักษณ์ของป้ายที่ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ สามารถที่จะบอกกับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้ และเข้าใจว่าหากได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยก็หมายความว่า จะเกิดคลื่นสึนามิให้รีบอพยพทันที และยังเข้าใจว่าถึงแม้จะซ้อมอพยพหลายครั้งจนรู้แล้ว ก็ยังคงต้องร่วมซ้อมอพยพทุกครั้งเมื่อมีการฝึกซ้อมเพื่อความไม่ประมาท

“ก็ต้องซ้อมทุกครั้ง ถึงแม้เราจะรู้แล้วว่าต้องทำอย่างไร ก็ไม่ประมาท ส่วนความหมาย และรูปภาพที่อยู่ในป้ายก็เข้าใจความหมายดี ก็มีทั้งป้ายบอกให้รู้ว่า ที่หาดนี้เป็นพื้นที่

เสี่ยงภัยสึนามิ ป้ายบอกทางอพยพ ป้ายชี้ไปที่จุดปลอดภัย ก็คงจะเป็นประโยชน์กับคนข้างนอกมากกว่าที่ไม่ได้อยู่ในหมู่บ้าน คือเราจะรู้พื้นที่อยู่แล้ว แต่คนนอกไม่รู้ถ้ามีอะไรเค้าก็ต้องดูป้ายต่างๆ” นายคนย้าซากกล่าว

นายคนย้าซาก ยังเข้าใจว่า หลังสัญญาณไซเรนดัง ประกาศให้อพยพหนีภัย และได้หนีภัยไปยังจุดปลอดภัยแล้วนั้น ก็จะต้องรอนกว่าจะมีการประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อนเท่านั้น จึงจะสามารถกลับไปยังพื้นที่ได้เพื่อความปลอดภัย และหากเตือนภัยแล้วแต่ไม่เกิดคลื่นสึนามิ ก็ยังต้องเชื่อและปฏิบัติตามขั้นตอนทุกครั้งอย่างเคร่งครัด เพื่อความไม่ประมาท

“ถึงเตือนแล้วไม่เกิด เราก็ต้องเชื่อการเตือนภัยเอาไว้ก่อน ดีกว่าไม่มีการเตือนภัยอะไรเลย โทรศัพท์หรือเดี๋ยวนี้ออกข่าวแผ่นดินไหวตลอด ก็ไม่ตกใจกลัว แต่จะดูก่อนว่าเกิดที่ไหน อย่างไร ไม่ใช่ว่าจะหนีทันที ก็จะอาศัยช่วยกันดูช่วยกันแจ้งข่าว ก็ต้องอยู่กันแบบนี้แหละ เพราะมันไม่เหมือนเดิมแล้ว” นายคนย้าซากกล่าว

ในประเด็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 นายคนย้าซาก มีความเข้าใจว่า หากจุดสีเขียวเปลี่ยนเป็นจุดสีแดงเมื่อไหร่ ก็หมายความว่ากำลังเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงถ้าหากโทรทัศน์หรือวิทยุมีการประกาศข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหว นายคนย้าซาก ตอบว่าจะไม่อพยพในทันที เพราะต้องฟังก่อนว่าเกิดแผ่นดินไหวที่ไหนอย่างไร มีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่

5.4.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนายคนย้าซาก มาโนช เกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ได้แก่ หอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย การซ้อมอพยพหนีภัย และการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นั้น สามารถสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

1) หอเตือนภัย นายคนย้าซาก มาโนช แสดงความคิดเห็นว่า “ในส่วนของหอเตือนภัยที่ติดตั้งในหมู่บ้านจำนวน 1 หอ ก็คิดว่าพอแล้วและจุดที่ติดตั้งก็เหมาะสมแล้วเพราะตั้งอยู่ในหมู่บ้าน แต่ในเรื่องของสัญญาณเสียงที่ใช้ในการเตือนภัยนั้น เสียงจะเบาไป ทำให้ได้ยินไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมบริเวณหาดประพาสทั้งหมด แต่ถ้าปรับให้มีเสียงดังมากขึ้น ก็จะทำให้ได้ยินทั้งหมด รวมถึงอยากให้เสียงพูดประกาศให้ชาวบ้านอพยพเป็นเสียงที่เร้าใจหน่อย เพราะน้ำเสียงจะเรียบๆไป ไม่เข้มแข็ง”

2) ป้ายเตือนภัย นายคนย้าซาก มาโนช แสดงความคิดเห็นว่า “การติดตั้งป้ายเตือนภัยเป็นเรื่องที่ดี เพราะเป็นการเตือนภัยอย่างหนึ่ง จะทำให้ประชาชนรู้เส้นทางในการวิ่งหนีภัยไปยังจุดปลอดภัยได้อย่างปลอดภัย รูปภาพและตัวหนังสือในป้ายก็เข้าใจง่าย และการติดตั้งป้ายตามจุดต่างๆก็มีความเหมาะสมและเห็นชัดเจนดี”

3) การซ้อมอพยพหนีภัย นายคนยาศาก มาโนช แสดงความคิดเห็นว่า “เป็นเรื่องที่ดี ตอนนี้ก็ซ้อมประมาณปีละ 2 ครั้ง ก็ร่วมซ้อมด้วยทุกครั้ง ส่วนปัญหาของที่หาดประพาสก็คือเส้นทางที่จะวิ่งหนีภัยไปยังจุดปลอดภัย อยู่ไกลมากเกินไป และเป็นถนนที่ติดชายหาด เป็นหลุมเป็นบ่อ และที่สำคัญหากเกิดสึนามิจริงๆก็อาจจะวิ่งไม่ทันเพราะไกล อย่างเกิดสึนามิครั้งที่แล้วก็มีคนพยายามขับรถยนต์หนี แต่ก็ไปไม่ทันเพราะถนนเป็นเส้นทางยาวไกล ก็โดนคลื่นซัดไป แต่ที่จุดปลอดภัยก็เหมาะสมแล้ว มีบริเวณกว้าง ประชาชนสามารถอยู่ได้เยอะ แต่การซ้อมครั้งที่ผ่านมา (7 กรกฎาคม พ.ศ.2551) ก็เปลี่ยนเส้นทางอพยพใหม่ โดยให้วิ่งไปที่อาคารหลบภัยของสถานีวิจัยฯ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้าน ซึ่งก็ดี เพราะมีความเสี่ยงน้อยกว่า ปลอดภัยมากกว่า”

4) การสื่อสารการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นายคนยาศาก มาโนช แสดงความคิดเห็นว่า “การนำเสนอข่าวของวิทยุและโทรทัศน์ดีแล้ว เพราะจะนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง และบอกรายละเอียดให้รู้ เช่น เกิดแผ่นดินไหวที่ไหน เมื่อไหร่ ก็ริกเตอร์ มีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่ ส่วนการแจ้งเตือนภัยก็ดีแล้ว เพราะส่วนมากชาวบ้านจะรู้ข่าวจากโทรทัศน์และวิทยุ ก่อน ก็จะเตรียมตัวอพยพได้ทัน”

5.5 นายอรรถ กิจการ ผู้ประสพภัยสึนามิที่หาดประพาส จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง พบว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

5.5.1 ข้อมูลทั่วไป นายอรรถ กิจการ อายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพหลักคือทำประมง และไม่ได้ทำอาชีพเสริม มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน รายได้ของครอบครัวประมาณ 5,000 – 10,000 บาท

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ว่า คิดจะย้ายถิ่นฐานหรือไม่หลังเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ นายอรรถตอบว่า “คิดเหมือนกันว่าจะย้ายไปจากที่นี่ เพราะกลัวว่าจะเกิดสึนามิขึ้นอีก ซึ่งอยู่ที่นี่บ้านก็จะใกล้ทะเลมาก เส้นทางหนีภัยก็อยู่ใกล้ทะเล เสี่ยงภัยมาก”

5.5.2 ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) โดยนายอรรถ กิจการ ตอบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับคลื่นสึนามิว่า “คลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่น่ากลัวมาก ไม่เคยเห็นและไม่เคยรู้จักคลื่นแบบนี้มาก่อน ไม่อยากให้เกิดเหตุการณ์นี้อีก เพราะทำให้เกิดความเสียหายและความสูญเสียหลายอย่าง แต่ตอนนี้ชาวบ้านทุกคนก็รู้จักคลื่นสึนามิมากขึ้น รู้ว่าเป็นคลื่นยังไง เกิดจากอะไร ต้องเตรียมตัวอย่างไรบ้าง เราก็ไม่รู้ว่าในอนาคตจะเกิดคลื่นสึนามิขึ้นอีกหรือไม่ แต่ถ้าหากเราารู้แล้ว และมีการเตือนภัย แจ้งข่าวที่ดี และรวดเร็ว ก็คิดว่าจะทำให้เกิดความปลอดภัยในระดับหนึ่ง”

5.5.3 สื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสื่อต่างๆ ที่ได้เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ โดย นายอรรถ กิจการ ได้บอกว่า “ติดตามข่าวจากโทรทัศน์และวิทยุเป็นประจำทุกวัน เพราะถ้ามีแผ่นดินไหวเกิดขึ้น ก็จะมีการแจ้งข่าวทางโทรทัศน์และวิทยุให้ประชาชนได้ทราบก่อน คิดว่าสื่อโทรทัศน์และวิทยุ มีความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมาก”

5.5.4 ความรู้เรื่องสึนามิ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิใน

ประเด็นต่างๆ เช่น สาเหตุการเกิด ลักษณะการเกิด วิธีปฏิบัติตัว เป็นต้น เพื่อที่จะประเมินว่ามีผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยนั้นมีความรู้มากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นายอรรถ กิจการ พบว่ามีความรู้ในระดับดี คือสามารถตอบได้ถูก 8 จาก 10 ข้อ โดยรู้ว่าคลื่นสึนามิอาจเกิดจากแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด หรืออาจจะเกิดจากอุกกาบาตตกในมหาสมุทรก็ได้ โดยไม่ได้เกิดจากแผ่นดินไหวเพียงอย่างเดียว และรู้ว่าหากเกิดแผ่นดินไหวขึ้นแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเกิดคลื่นสึนามิทุกครั้งไป และรู้ว่าพื้นที่ใดที่เคยเกิดคลื่นสึนามิแล้วก็มีโอกาสที่จะเกิดซ้ำได้อีก รู้ว่าคลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่วิ่งด้วยความเร็วสูงและเมื่อขึ้นฝั่งคลื่นอาจจะสูงมากกว่า 10 เมตร

“อืม คลื่นสึนามิอาจเกิดจากแผ่นดินไหว ภูเขาไฟใต้ทะเลระเบิด หรืออุกกาบาตตกใหญ่ๆตกทะเลก็ได้ แต่ส่วนใหญ่จะเกิดจากแผ่นดินไหวในทะเล แต่ก็ไม่ใช่ว่าแผ่นดินไหวทุกครั้งจะเกิดสึนามิทุกครั้ง ส่วนที่ที่เคยเกิดแล้วก็อาจจะเกิดได้อีกเหมือนกัน เหมือนที่นี้ก็ไม่คิดว่าจะเกิดมาก่อน ก็เกิด พอเกิดแล้วก็ต้องมีระบบการเตือนภัย ถ้าเกิดอีกจะได้ไม่รุนแรงเหมือนครั้งแรก เรียกว่าต้องมีบทเรียน” นายอรรถ กล่าว

นายอรรถ รู้ว่าคลื่นสึนามิไม่ใช่เป็นคลื่นลูกใหญ่ซัดมาครั้งเดียว แต่คลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้หลายลูก และรู้ว่าการเกิดแผ่นดินไหวนั้น เราไม่สามารถจะรู้ล่วงหน้าได้ รู้ว่าหากเห็นน้ำทะเลลดลงอย่างผิดปกติ ก็เป็นสัญญาณว่าจะเกิดคลื่นสึนามิตามมา รู้ว่าหากเกิดคลื่นสึนามิไม่ควรหลบอยู่ในรถยนต์เนื่องจากคลื่นสามารถพัดพารถยนต์ไปได้

“ลักษณะคลื่นเหวอ ก็ไม่เหมือนคลื่นธรรมดาๆที่เราเคยเจอ สึนามิคลื่นจะสูงมาก อาจสูงกว่า 10 เมตรก็ได้ ใช่ และไม่ได้มาเพียงลูกเดียว มันจะมาหลายลูก ถ้ามาอีกก็จะรู้แล้วละ ว่าก่อนจะเกิดคลื่นก็จะมีปรากฏการณ์น้ำทะเลลดลงไปมากๆก่อน ก็สังเกตได้ และหากคลื่นมาก็ไม่ควรเข้าไปหลบในรถยนต์หรือซบหนี เพราะที่นี่ยอนเกิดคลื่น ก็มีชาวบ้านคนหนึ่งซบรถหนี แต่ยังไม่ทัน คลื่นมาเร็วมาก ยังไม่รอดเลย” นายอรรถ กล่าว

ส่วนประเด็นที่ไม่รู้คือ ข้อคำถามที่ว่า เราสามารถรู้ล่วงหน้าได้หรือไม่ว่าจะเกิดสึนามิเมื่อไหร่ ที่ไหน นายอรรถตอบว่า ไม่ใช่ ซึ่งจริงแล้ว ถึงแม้ว่าเราไม่สามารถรู้ล่วงหน้าว่าจะเกิดแผ่นดินไหว แต่เมื่อเกิดแล้ว เราอาจคาดการณ์ได้ว่า จะมีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่ ที่ไหน

เพื่อที่เราจะสามารถเตือนภัยได้ทัน และนายอรรถ ยังไม่รู้ว่าหากเรืออยู่ชายฝั่งตอนเกิดสึนามิ นั้น ต้องรีบนำเรือออกสู่ทะเลทันที เพราะจะปลอดภัยกว่า นำเรือเข้าฝั่ง

5.5.5 การรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ นั้น พบว่า นายอรรถ กิจการ มีการรับรู้ต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ร้อยละ 100.00 โดยมีการรับรู้ ว่า ในหมู่บ้านมีการติดตั้งหอเตือนภัยประจำหมู่บ้าน 1 หอ และในพื้นที่ชายหาดก็มีการติดตั้งป้ายเตือนภัยและป้ายบอกทางหนีภัยสึนามิ มีการรับรู้ ว่าหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นแล้วเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยในหมู่บ้านจะดังขึ้น และหลังเสียงสัญญาณดังขึ้นก็จะมีการพูดประกาศให้อพยพหนีภัย

“หลังเหตุการณ์ผ่านมาแล้ว ก็มีการมาตั้งหอเตือนภัยในหมู่บ้าน เอาไว้เตือนภัย ก็จะมีเสียงดังหากว่าเกิดคลื่นสึนามิขึ้น และมีเสียงพูด เราทราบดีว่าคลื่นสึนามิจะมา ก็ต้องเตรียมอพยพในทันที ส่วนป้ายก็จะบอกให้รู้ว่าที่นี้เคยเกิดสึนามิ เอาไว้เตือนนักท่องเที่ยว” นายอรรถกล่าว

นอกจากนี้ นายอรรถ รับรู้ ว่าในหมู่บ้านจะมีเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิ ประจำหมู่บ้าน จุดปลอดภัยของหมู่บ้าน และจะมีการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมถึงรับรู้ ว่าหากไม่เกิดสึนามิจะมีเสียงพูดประกาศยกเลิกการเตือนภัยตามมา รับรู้ ว่าจุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้เป็นสัญญาณในการเตือนภัย และหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นก็จะมีการประกาศว่าให้ทราบทางโทรทัศน์หรือวิทยุให้ทราบก่อนล่วงหน้า เพื่อจะได้เตรียมอพยพได้ทัน

“ส่วนเรื่องการซ้อมเส้นทาง ก็รู้ว่าต้องวิ่งไปทางไหน ส่วนการซ้อมก็จะเข้าร่วมทุกครั้ง ยังไงก็ต้องซ้อม ก็ประมาณปีละครั้งสองครั้ง แต่เส้นทางที่จะวิ่งไปที่จุดปลอดภัยซึ่งอยู่ที่สูง ทางที่จะเข้ามาในหมู่บ้านนั้นแหละ อาจจะไกลหน่อย ถ้าผู้ชายไม่เป็นไร แต่คนแก่ๆ ผู้หญิงหรือเด็ก นี่เค้าก็ไม่ไหวนะ ตอนซ้อมก็วิ่งกันจนเป็นลมก็มี เสียงด้วย อยากให้ปรับปรุงแก้ไข” นายอรรถกล่าว

5.5.6 ความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจนั้น พบว่า นายอรรถ กิจการ มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยในระดับดี คือสามารถตอบคำถามได้ทั้งหมด 8 ข้อ จาก 10 ข้อ โดยมีความเข้าใจ ว่าป้ายที่ติดตั้งในหมู่บ้านเป็นการบอกให้รู้ว่าสถานที่นี้เคยเกิดคลื่นสึนามิมาก่อนและเข้าใจความหมายสัญลักษณ์ของป้ายที่ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ สามารถที่จะบอกกับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้ และเข้าใจว่าหากได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยก็หมายความว่าเกิดคลื่นสึนามิให้รีบอพยพทันที และยังเข้าใจว่าถึงแม้จะซ้อมอพยพหลายครั้งจนรู้แล้ว ก็ยังคงต้องร่วมซ้อมอพยพทุกครั้งเมื่อมีการฝึกซ้อม เพื่อความไม่ประมาท

“ความหมายของป้ายก็เข้าใจ ก็จะมีป้ายเตือนว่าเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ป้ายบอกเส้นทางหนีภัย ป้ายแสดงจุดปลอดภัย สังเกตได้ง่าย ส่วนการซ้อมนั้นทางเจ้าหน้าที่ก็บอกว่าต้องเข้าร่วมซ้อมทุกครั้ง อย่าเบื่อ และต้องจริงจัง ถึงจะซ้อมเหมือนเดิมทุกๆครั้งก็ตาม” นายอรรถกล่าว

นายอรรถ ยังเข้าใจว่า และหากเตือนภัยแล้วแต่ไม่เกิดคลื่นสึนามิ ก็ยังต้องเชื่อและปฏิบัติตามขั้นตอนทุกครั้งอย่างเคร่งครัด เพื่อความไม่ประมาท ส่วนในประเด็นเกี่ยวกับสัญลักษณ์จุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง5 นายอรรถ มีความเข้าใจว่า หากจุดสีเขียวเปลี่ยนเป็นจุดสีแดงเมื่อไหร่ ก็หมายความว่ากำลังเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งรวมถึงถ้าหากโทรทัศน์หรือวิทยุมีการประกาศข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหวก็จะไม่อพยพในทันที เพราะต้องฟังก่อนว่าเกิดแผ่นดินไหวที่ไหนอย่างไร มีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่

“ส่วนสัญลักษณ์ที่เป็นจุดนั้นก็รู้ว่าเป็นการเตือนภัยทางโทรทัศน์ให้เราคอยดู ถ้าจุดสีเขียวเปลี่ยนเป็นสีแดงก็อาจจะเกิดสึนามิ แต่ตอนนี้ไม่เห็นสัญลักษณ์นี้แล้วนะ ส่วนการรายงานข่าวทางโทรทัศน์และวิทยุ นั้น ก็ดีแล้ว เดิมนี่ก็ไม่ได้ตกใจ แต่ก็กลัวๆบ้าง ก็ต้องฟังดูก่อนจะไม่อพยพทันที ดูว่าเกิดที่ไหน รุนแรงมั๊ย จะทำให้เกิดสึนามิหรือไม่ ที่วิก็จะรายงานตลอด” นายอรรถกล่าว

ส่วนในข้อคำถามที่นายอรรถ ไม่รู้และเข้าใจ คือ หอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยคลื่นสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ ไม่ใช่แต่เฉพาะการเตือนภัยคลื่นสึนามิเท่านั้น ส่วนในประเด็นที่ว่า หลังสัญญาณไซเรนดังประกาศให้อพยพหนีภัย และได้หนีภัยไปยังจุดปลอดภัยแล้วนั้น ก็จะต้องรอกว่าจะมีการประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อนเท่านั้น จึงจะสามารถกลับไปยังพื้นที่ได้เพื่อความปลอดภัย ไม่ใช่ว่าอพยพไปแล้ว รอสักครู่หนึ่งไม่เกิดคลื่นสึนามิแล้วท่านจะกลับได้ทันที เพราะถือว่ายังเสี่ยงอันตรายอยู่

5.5.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนายอรรถ กิจการ เกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ได้แก่ หอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย การซ้อมอพยพหนีภัย และการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ นั้น สามารถสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

1) หอเตือนภัย นายอรรถ กิจการ แสดงความคิดเห็นว่า “หอเตือนภัยที่ติดตั้งในหมู่บ้านมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะเป็นจุดที่อยู่ใกล้ชุมชนและเป็นจุดศูนย์กลางของหมู่บ้านและพื้นที่บริเวณหาดประพาส ส่วนสัญญาณเสียงนั้นอยากให้เพิ่มเสียงให้ดังกว่านี้อีกหน่อย เพราะที่ผ่านมาเสียงอาจจะเบาไป บริเวณที่อยู่ใกล้ๆจะได้ยินเสียงชัดเจน แต่ถ้าหากว่าไกลออกไปหน่อยจะได้ยินไม่ชัดเจน ถ้าปรับเสียงให้ดังกว่านี้ก็จะทำให้ครอบคลุมพื้นที่ได้ทั้งหมด ชาวบ้านกลัวอย่างเดียวว่าเวลาที่เกิดคลื่นสึนามิขึ้นมาจริงๆแล้วหอเตือนภัยจะไม่ดัง ก็อยากให้

หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องทดสอบและดูแลบ่อยๆและต่อเนื่อง และต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ด้วย บางครั้งเกิดความผิดพลาดขึ้นที่กรุงเทพ คนที่กรุงเทพหรือที่อื่นๆคงไม่เป็นไร แต่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงก็จะตกใจและหวาดกลัวทุกครั้ง ก็อยากให้ถูกต้องแม่นยำและผิดพลาดน้อยที่สุด”

2) **ป้ายเตือนภัย** นายอรรถุ กิจการ แสดงความคิดเห็นว่า “สำหรับป้ายเตือนภัยที่ติดตั้งในหมู่บ้านนั้น ก็มีความเหมาะสมดีแล้ว ทั้งจำนวน จุดที่ติดตั้ง และการเข้าใจความหมายของป้ายเตือนภัยประเภทต่างๆ ก็สามารถเข้าใจได้ง่ายดี มีทั้งรูปภาพ ภาษาอังกฤษและภาษาไทย คือคนในพื้นที่ก็จะคุ้นเคยและเข้าใจดีอยู่แล้ว แต่สำหรับนักท่องเที่ยวหรือประชาชนที่มาจากข้างนอกหรือที่อื่น ป้ายเตือนภัยเหล่านี้จะมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นการบอกให้รู้ว่าพื้นที่หาคีประพาสนี้เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย และสมมติว่าเกิดสึนามิขึ้น นักท่องเที่ยวก็จะดูจากป้ายได้ว่าจะวิ่งหนีไปทางไหน”

3) **การซ้อมอพยพหนีภัย** นายอรรถุ กิจการ แสดงความคิดเห็นว่า “การให้มีการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิปีละ 2 ครั้งนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะจะทำให้ชาวบ้านได้เตรียมตัวอยู่ตลอดเวลา และไม่ประมาท เพราะเราไม่รู้ว่าจะเกิดสึนามิขึ้นอีกหรือไม่ อาจจะเกิด หรือไม่เกิด แต่ถ้าเรามีความพร้อมเอาไว้ก่อน ก็จะทำให้ปลอดภัยเมื่อภัยมา แต่ที่ไม่เหมาะสมก็คือ เส้นทางที่จะใช้อพยพของหาคีประพาส เพราะมีระยะทางที่ไกลมาก ประมาณ 2 กิโลเมตร ต้องวิ่งไปตามถนน ที่เลียบไปกับชายหาด กว่าจะถึงจุดปลอดภัยที่อยู่บนที่สูงก็ไกลมาก กลัวว่าถ้าสึนามิมาจริงๆ จะไม่ทัน ส่วนในการซ้อมอยากให้ชาวบ้านร่วมซ้อมทุกคนทุกครั้ง และเสร็จแล้วก็ต้องดูว่ามีปัญหาอะไรบ้าง จะได้นำมาแก้ไขในครั้งต่อไป”

4) **การสื่อสารการเตือนภัยจากสื่อโทรทัศน์และวิทยุ** นายอรรถุ กิจการ แสดงความคิดเห็นว่า “การนำเสนอข่าวของวิทยุและโทรทัศน์ดีแล้ว มีความชัดเจนดี และจะมีการเตือนทุกครั้งที่มีแผ่นดินไหว และเกิดคลื่นสึนามิ เชื่อว่าจะเกิดสึนามิอีกครั้ง ก็คงจะมีการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าได้ทัน ทำให้ไม่ต้องเสียหายนามากเหมือนเกิดขึ้นครั้งแรก ซึ่งโทรทัศน์และวิทยุจะนำเสนอข่าวได้อย่างรวดเร็ว และชาวบ้านก็ติดตามข่าวอยู่ตลอดเวลา”

5.6 นายธีระยุทธ ทองประสม เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแหลมสน (หน่วยย่อยหาคีประพาส) การที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย “ธรณีพิบัติ” จังหวัดระนอง พบว่า (สัมภาษณ์เมื่อ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2551)

5.6.1 ข้อมูลทั่วไป นายธีระยุทธ ทองประสม อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพหลักคือรับราชการ อาชีพเสริม คือ ทำสวน มีสมาชิกในครอบครัว 5 คน รายได้ของครอบครัวประมาณ 10,000 – 15,000 บาท

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ว่า คิดจะย้ายถิ่นฐานหรือไม่หลังเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ นายธีระยุทธ ตอบว่า “ไม่คิดจะย้าย เพราะไม่ได้ยากแล้ว เพียงแต่เราต้องไม่ประมาท และคลื่นสึนามิ ก็เป็นภัยธรรมชาติที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยๆ รวมถึงทุกคนที่นี้ก็เกิดการเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่ผ่านมา”

5.6.2 ความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้สึก/ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรณีพิบัติ (คลื่นสึนามิ) โดยนายธีระยุทธ ทองประสม ตอบถึงความรู้สึกเกี่ยวกับคลื่นสึนามิว่า “ไม่เคยรู้มาก่อนว่าจะเกิดสึนามิขึ้น และที่เกิดความเสียหายมากเพราะเราไม่มีความรู้ในเรื่องสึนามิมาก่อน แต่ตอนนี้ทุกคนก็รู้แล้ว โดยส่วนตัวไม่ได้มีความกลัว ก็รู้สึกปกติ แต่ก็จะระวังเป็นพิเศษเพิ่มมากขึ้น และไม่ประมาท เพราะเราก็ไม่รู้เหมือนกันว่า ในอนาคตนั้นจะเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติอย่างอื่นที่ร้ายแรงขึ้นอีกหรือไม่ สิ่งที่ได้ก็คือ เตรียมความพร้อมทั้งการติดตามข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้กับประชาชน และซ้อมอพยพให้เข้าใจ รวมถึงช่วยกันดูแลธรรมชาติ ปลูกต้นไม้บริเวณชายหาดเพิ่มเพื่อเป็นการลดอันตรายที่จะเกิดขึ้น”

5.6.3 สื่อที่เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหวและการเกิดคลื่นสึนามิ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสื่อต่างๆที่ได้เปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผ่นดินไหว และการเกิดคลื่นสึนามิ โดย นายธีระยุทธ ทองประสม ได้บอกว่า “ส่วนใหญ่จะติดตามข่าวสารจากโทรทัศน์ เป็นหลัก และอ่านจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะติดตามข่าวเป็นประจำทุกวันตลอด 24 ชั่วโมง รวมถึงข้อความที่ส่งทางโทรศัพท์ คิดว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นข้อมูลที่รวดเร็วและส่งได้ทันที คือถ้าสื่อต่างๆให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหว หรือภัยธรรมชาติต่างๆ สิ่งเหล่านี้ก็จะจะเป็นประโยชน์กับประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่ต้องอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยต่างๆ ยิ่งปัจจุบันเกิดภัยธรรมชาติมากขึ้น ข้อมูลข่าวสารและการเตือนภัยก็สำคัญมาก”

5.6.4 ความรู้เรื่องสึนามิ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เรื่องคลื่นสึนามิในประเด็นต่างๆ เช่น สาเหตุการเกิด ลักษณะการเกิด วิธีปฏิบัติตัว เป็นต้น เพื่อที่จะประเมินว่ามีผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยนั้นมีความรู้มากน้อยแค่ไหนเกี่ยวกับธรณีพิบัติภัย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นายธีระยุทธ ทองประสม พบว่ามีความรู้ในระดับดี คือ สามารถตอบได้ถูก 8 จาก 10 ข้อ โดยรู้ว่าคลื่นสึนามิ อาจเกิดจากแผ่นดินไหว หรือภูเขาไฟได้ทะลุระเบิด หรืออาจจะเกิดจากอุกกาบาตตกในมหาสมุทร ก็ได้ โดยไม่ได้เกิดจากแผ่นดินไหวเพียงอย่างเดียว และรู้ว่าหากเกิดแผ่นดินไหวขึ้นแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเกิดคลื่นสึนามิทุกครั้งไป และรู้ว่าพื้นที่ใดที่เคยเกิดคลื่นสึนามิแล้วก็มีโอกาสที่จะเกิดซ้ำได้อีก

“สาเหตุของสึนามินั้นจริงๆ ก็เกิดจากหลายสาเหตุ ไม่ใช่แผ่นดินไหวอย่างเดียว อาจจะมิภูเขาไฟใต้น้ำระเบิด หรืออุกกาบาตตกลงในมหาสมุทร ก็เป็นไปได้ แต่ส่วนใหญ่เรา

จะเห็นว่าเกิดจากแผ่นดินไหว และก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดคลื่นสึนามิเสมอไป ที่ไหนเคยเกิดแล้วก็เกิดได้อีก แต่จะเกิดหรือไม่เกิดก็ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย” นายธีระยุทธกล่าว

นายธีระยุทธ รู้ว่าคลื่นสึนามิไม่ใช่เป็นคลื่นลูกใหญ่ขนาดครั้งเดียว แต่คลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้หลายลูก และรู้ว่าการเกิดแผ่นดินไหวนั้น เราไม่สามารถจะรู้ล่วงหน้าได้ แต่รู้ว่าคลื่นสึนามินั้นเราสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าจากแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นว่าเกิดที่ไหน รุนแรงเท่าไร มีโอกาสจะเกิดสึนามิหรือไม่ เกิดแล้วจะไปทิศทางไหน และรู้ว่าหากเห็นน้ำทะเลลดลงอย่างผิดปกติ ก็เป็นสัญญาณว่าจะเกิดคลื่นสึนามิตามมา รู้ว่าหากเกิดคลื่นสึนามิไม่ควรหลบอยู่ในรถยนต์เนื่องจากคลื่นสามารถพัดพารถยนต์ไปได้

“เราจะสังเกตว่า คลื่นสึนามิเกิดได้หลายลูก ไม่ใช่ลูกเดียว จริงๆกับแผ่นดินไหวนั้น ไม่มีใครบอกได้ว่าจะเกิดที่ไหน เมื่อไหร่ แต่สึนามินี้ก็พอจะรู้นะ ถ้าหากว่าเรารู้ว่าเกิดแผ่นดินไหวที่ไหนแล้ว ก็จะวิเคราะห์ได้จากจุดที่เกิด ความรุนแรงว่าจะเกิดคลื่นสึนามิได้หรือไม่ จะไปทางไหนบ้าง” นายธีระยุทธกล่าว

ส่วนประเด็นที่ไม่รู้คือ ข้อคำถามที่ว่า คลื่นสึนามิเป็นคลื่นที่วิ่งด้วยความเร็วสูงและเมื่อขึ้นฝั่งคลื่นอาจสูงมากกว่า 10 เมตร ซึ่งลักษณะของคลื่นสึนามิเมื่อวิ่งมาในทะเลจะเป็นคลื่นใต้น้ำ แต่เมื่อขึ้นฝั่งจะยกตัวสูงขึ้น และอาจจะสูงได้มากกว่า 10 เมตร และนายธีระยุทธ ไม่รู้ว่าหากเรืออยู่ชายฝั่งตอนเกิดสึนามินั้น ต้องรีบนำเรือออกสู่ทะเลทันที เพราะจะปลอดภัยกว่า นำเรือเข้าฝั่ง ซึ่งคลื่นอาจจะซัดให้เรือล่มและเสียหายได้

5.6.5 การรับรู้ที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ นั้นพบว่า นายธีระยุทธ มีการรับรู้ต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยร้อยละ 90.00 โดยมีการรับรู้ ว่า ในหมู่บ้านมีการติดตั้งหอเตือนภัยประจำหมู่บ้าน 1 หอ และในพื้นที่ชายหาดก็มีการติดตั้งป้ายเตือนภัยและป้ายบอกทางหนีภัยสึนามิ มีการรับรู้ว่าหากเกิดคลื่นสึนามิขึ้นแล้วเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยในหมู่บ้านจะดังขึ้น และหลังเสียงสัญญาณดังขึ้นก็จะมีการพูดประกาศให้อพยพหนีภัย

“ก็คิดว่า ถึงตอนนี้ทุกคนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยคงจะรู้และเข้าใจ ว่าเรามีระบบการเตือนภัยสึนามิ ศูนย์กลางก็จะอยู่ที่กรุงเทพ แต่ในพื้นที่เสี่ยงภัยก็จะมีการติดตั้งหอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย รวมถึงทุกคนต้องเตรียมความพร้อม โดยการซ้อมอพยพหนีภัย ก็คิดว่าจะทำให้มั่นใจที่จะใช้ชีวิตมากขึ้น ไม่ต้องกลัว” นายธีระยุทธกล่าว

นอกจากนี้ นายธีระยุทธ มีการรับรู้ ว่าในหมู่บ้านจะมีเส้นทางอพยพหนีภัยสึนามิประจำหมู่บ้าน จุดปลอดภัยของหมู่บ้าน และจะมีการซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมถึงรับรู้ ว่าหากไม่เกิดสึนามิจะมีเสียงพูดประกาศยกเลิกการเตือนภัยตามมา และรับรู้ หาก

เกิดคลื่นสึนามิขึ้นก็จะมีการประกาศข่าวให้ทราบทางโทรทัศน์หรือวิทยุให้ทราบก่อนล่วงหน้าเพื่อจะได้เตรียมอพยพได้ทัน

ส่วนในประเด็นจุดสีเขียวมุมขวาล่างของสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 เป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่ใช้เป็นสัญญาณในการเตือนภัยนั้น นายธีระยุทธ ตอบว่าไม่รู้มาก่อน และไม่เคยได้สังเกต

5.6.6 ความเข้าใจที่มีต่อระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจนั้น พบว่า นายธีระยุทธ มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยในระดับดี คือสามารถตอบคำถามได้ทั้งหมด 8 ข้อ จาก 10 ข้อ โดยมีความเข้าใจ ว่าป้ายที่ติดตั้งในหมู่บ้านเป็นการบอกให้รู้ว่าสถานที่นี้เคยเกิดคลื่นสึนามิมาก่อนและเข้าใจความหมายสัญลักษณ์ของป้ายที่ติดตั้งในพื้นที่เสี่ยงภัยสึนามิ สามารถที่จะบอกกับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้ และเข้าใจว่าหากได้ยินเสียงสัญญาณไซเรนจากหอเตือนภัยก็หมายความว่า จะเกิดคลื่นสึนามิให้รีบอพยพทันที และยังเข้าใจว่าถึงแม้จะซ้อมอพยพหลายครั้งจนรู้แล้ว ก็ยังคงต้องร่วมซ้อมอพยพทุกครั้งเมื่อมีการฝึกซ้อม เพื่อความไม่ประมาท

“สิ่งสำคัญก็คือ สิ่งต่างๆที่มีอยู่ ต้องช่วยผู้ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงได้ เช่นหอเตือนภัย หากสัญญาณดังก็หมายความว่า จะเกิดสึนามิ ก็ต้องวิ่งแล้ว ป้ายต่างๆก็เอาไว้สังเกต ไว้เตือนภัย โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่มาที่หาดประพาสนี้ ก็จะได้ทราบ การซ้อมก็สำคัญ อย่างน้อยก็ต้องปีละ 2 ครั้ง และไม่ควรจะเบื่อ ควรจะซ้อมอย่างจริงจังทุกครั้ง ก็จะเกิดประโยชน์” นายธีระยุทธ กล่าว

นายธีระยุทธ ยังเข้าใจว่า และหากเตือนภัยแล้วแต่ไม่เกิดคลื่นสึนามิ ก็ยังต้องเชื่อและปฏิบัติตามขั้นตอนทุกครั้งอย่างเคร่งครัด เพื่อความไม่ประมาท เข้าใจว่าหอเตือนภัยที่ติดตั้งภายในหมู่บ้านจะใช้สำหรับการเตือนภัยคลื่นสึนามิ พายุ และภัยธรรมชาติต่างๆ ไม่ใช่แค่เฉพาะการเตือนภัยคลื่นสึนามิเท่านั้น ส่วนในประเด็นที่ว่า หลังสัญญาณไซเรндังประกาศให้อพยพหนีภัย และได้หนีภัยไปยังจุดปลอดภัยแล้วนั้น ก็จะต้องรอกันว่าจะมีการประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อนเท่านั้น จึงจะสามารถกลับไปยังพื้นที่ได้เพื่อความปลอดภัย ไม่ใช่ว่าอพยพไปแล้วรอสักครู่หนึ่งไม่เกิดคลื่นสึนามิแล้วท่านจะกลับได้ทันที เพราะถือว่ายังเสี่ยงอันตรายอยู่

“ก็คิดว่าหอเตือนภัยนี้ เค้าคงเอาไว้เตือนภัยอย่างอื่นด้วย เช่น ต่อไปเวลามีพายุ มีภัยธรรมชาติอื่นๆ แต่ตอนนี้ก็ใช้เตือนสึนามิไปก่อน ที่สำคัญอีกอย่างคือ เวลาอพยพไปแล้วก็ต้องรอการประกาศยกเลิกสถานการณ์ก่อน จึงค่อยกลับมาได้ เพราะบางที่เราไม่รู้ว่ คลื่นมาหมดริยัง ยังมีอาฟเตอร์ช็อกหรือไม่” นายธีระยุทธกล่าว

ส่วนประเด็นที่อาจจะยังไม่เข้าใจ คือ ถ้าหากจุดสีเขียวมุมขวาด้านล่างของโทรศัพท์ช่อง 5 เปลี่ยนเป็นจุดสีแดงเมื่อไหร่ ก็หมายความว่ากำลังเกิดคลื่นสึนามิหรือภัยธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงประเด็นที่ว่าถ้าหากโทรศัพท์หรือวิทยุมีการประกาศข่าวเกี่ยวกับแผ่นดินไหวก็จะไม่อพยพในที่นี้ เพราะต้องฟังก่อนว่าเกิดแผ่นดินไหวที่ไหนอย่างไร มีโอกาสเกิดสึนามิหรือไม่

5.6.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของนายธีระยุทธ ทองประสม เกี่ยวกับระบบการสื่อสารเพื่อการเตือนภัย ได้แก่ หอเตือนภัย ป้ายเตือนภัย การซ้อมอพยพหนีภัย และการเตือนภัยจากสื่อโทรศัพท์วิทยุ นั้น สามารถสรุปความคิดเห็นได้ดังนี้

1) หอเตือนภัย นายธีระยุทธ ทองประสม แสดงความคิดเห็นว่า “หอเตือนภัยที่ติดตั้งในหมู่บ้านจำนวน 1 หอนั้น เท่าที่ดูอาจจะน้อยไป พื้นที่ของหาดประพาสนั้นยาวประมาณ 2 กิโลเมตรกว่าๆ ถึงแม้หอเตือนภัยจะตั้งอยู่ใจกลางหมู่บ้านแต่บริเวณ ห้วยหาดและท้ายหาดก็มีคนอาศัยอยู่ สัญญาณในปัจจุบันจึงไม่ครอบคลุม ประกอบกับเสียงสัญญาณที่ตั้งนั้นก็เบาเกินไป ต้องปรับให้เสียงดังมากกว่านี้ ก็จะทำได้ยินไกลกว่าเดิมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น”

2) ป้ายเตือนภัย นายธีระยุทธ ทองประสม แสดงความคิดเห็นว่า “ป้ายเตือนภัยที่มีอยู่นั้น ก็ดีแล้ว จะทำให้ประชาชนรู้ว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย และจะมีป้ายที่บอกให้รู้ว่าจะต้องวิ่งหนีภัยไปทางไหนจึงจะปลอดภัย ความหมายของป้ายก็เข้าใจได้ไม่ยาก เพราะเป็นป้ายสากลอยู่แล้ว นักท่องเที่ยวฝรั่งก็จะสังเกตป้ายเป็นหลัก ซึ่งป้ายนี้จะมีความหมายมากสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้คนจากที่อื่นที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่เสี่ยงภัย”

3) การซ้อมอพยพหนีภัย นายธีระยุทธ ทองประสม แสดงความคิดเห็นว่า “การซ้อมอพยพหนีภัยสึนามิปีละ 2 ครั้งนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีอยู่แล้ว เพราะจะทำให้ชาวบ้านได้เตรียมตัวและตระหนักรู้ตลอดเวลา ไม่เฉล ไม่ลืม รวมถึงได้เป็นการทดสอบระบบการเตือนภัยไปด้วย เพราะเราไม่รู้ว่าเราจะเกิดสึนามิขึ้นอีกหรือไม่ ตอนนี้เรามีระบบเตือนภัยแล้ว ก็ต้องทำกันอย่างจริงจัง และต้องมีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถเตือนภัยได้จริงๆ ในเรื่องเส้นทางก็ต้องประเมินและปรับปรุงเนื่องจากระยะทางที่ไกลเกินไป รวมถึงที่จุดปลอดภัยก็ต้องสร้างอาคารเอาไว้กันแดดกันฝนด้วย จริงๆ ที่นี้ก็มีจุดที่จะสามารถอพยพได้ 2 จุด คือที่อาคารหลบภัยของสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งจ.ระนอง ซึ่งถ้าใกล้ที่นั่นก็อพยพไปที่นั่นจะปลอดภัยกว่าที่จะต้องวิ่งไกลๆ”

4) การสื่อสารการเตือนภัยจากสื่อโทรศัพท์และวิทยุ นายธีระยุทธ ทองประสม แสดงความคิดเห็นว่า “การนำเสนอข่าวของวิทยุและโทรศัพท์ดีแล้ว เพราะมีการนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว รวมถึงสื่อต่างๆ ก็ให้ความสำคัญมากกว่าเดิม แต่ก็อยากให้มีการใช้

ภาษาพื้นบ้านหรือภาษาท้องถิ่นให้มากกว่านี้ คนในพื้นที่นั้นๆจะเข้าใจง่าย อาจจะเฉพาะสื่อในท้องถิ่น ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาชาวบ้านก็จะดูข่าวจากโทรทัศน์เป็นหลัก เพราะสะดวกและเห็นภาพ ส่วนวิทยุก็อาจจะฟังตอนที่ออกทะเลหรือทำงานอย่างอื่นไปด้วย ก็จะเปิดเอาไว้ตลอด”